

# ΚΟΡΙΝΝΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΧΡΗΣΤΟΥ Σ. ΧΙΩΤΟΥ



ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ  
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Η «ΕΠΤΑΝΗΣΟΣ»  
ΧΡΗΣΤΟΥ Σ. ΧΙΩΤΟΥ

1877

# ΒΙΒΛΙΑ ΝΕΟΦΑΝΗ

**ΚΟΡΙΝΝΑ.** Μηνιαίον περιοδικόν ανάμνησμα εκδιδόμενον ὑπὸ Χ. Σ. Χιώτου. Ἔτος Γ'. Αὐγούστου φυλ. 5. Περιεχόμενα.—Τὸ δράμα καὶ ὁ Εὐριπίδης ὑπὸ Β. Β. Βούλκα (συν.)—Βετιχόθεν ὑπὸ Α. Ποττὲν (συν. καὶ τέλος).—Γρζελ Κόχαυ (σκυθιανικὴ παράδοσις) ὑπὸ Χανιερ Μαρμιερ. μεταφρ. ὑπὸ Κ. Δ. Τ.—Περὶ θανάτου (ἐκ τῶν τοῦ Γ. Βυφφώνος). μεταφρ. ὑπὸ Ρ.—Ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Βδοουχοδου Φρήμαν.—Ὁ ἀπολωλὸς βίος ὑπὸ Ἐρμάννου Δούντζη, (συν.) μετφρ. ὑπὸ Δ. Α. Τ.—Ἡ κοιλίς τῶν Τεμπῶν, μετφρ. ὑπὸ Δ. Δ. Μόργρον.—Ὁ Γλάδατων ὡς ζυλοκόποι.—Αυθοδίσμη.—Θλίψις καὶ χαρὰ, ὑπὸ Ἀριστείδου Κοσμοκεφάλου.—Δύσις προβλήματος.

**ΕΣΤΙΑ.** Ἐκδίδεται κατὰ Κυριακὴν. Ἔτος Β'. Τόμος Δ'. ἀριθ. 86. Ἀσπ. 20 Ἀθηνῶν τύπ. «Ἑλλ. Ἀνεξαρτησίας». Περιεχόμενον Διμῶδες ἐπιστήμη (συν.)—Αἱ γυναῖκες καὶ οἱ οἰκιστικαὶ ἐργασίαι.—Ἡ Καλλιόπαι (συν.)—Ὁ Βασιλεὺς τῆς Φρυγίας Μίδης καὶ ὁ κούρδης αὐτοῦ.—Ἀκνωδῶδες ἢ πρὸς τὴν δοξὴν ὁδὸς (ἐκ τῶν τοῦ Ἀνδέρσεν).—Ὁ δακτύλιος τοῦ ἀρροθῶνος.—Καί τα-λοιπά.—Φιλολογικὰ καὶ ἱστορικὰ περίεργα Παλαιὰ καὶ καινὴ διαθήκη.—Ἀλήθειαι.—Σημειώσεις—Υγιεινὴ περὶ χρήσεως τοῦ πάγου.

**ΟΜΗΡΟΣ.** Μηνιαίον περιοδικὸν τοῦ ὁμωνύμου φιλοκαλλιθευτικῆς Συλλόγου Φυλλάδιον Αὐγούστου ἔτος Σύνουη, τυπ. ὁ «Τόπος» 1877. Περιεχόμενον Περὶ οἰκου.—Ἀνάλυσις τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Εὐριπίδου.—Αἱ ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀσίᾳ κτήσεις τῆς Ρωσίας.—Φυσιολογία τοῦ μουσικῆς συστήματος τοῦ τέττιγος.—Δυναμίτις καὶ ἄλλαι ἐκκρηκτικαὶ ὕλαι.—Πυροβολικὸν τῶν Πυρῶν.—Ἀπογραφικαὶ πληροφορίες.—Τὸ τηλεφῶνον τοῦ Γερμάν.—Ἐπιγραφικὴ.—Ποικίλα.—Περιοδεία τῆς γῆς.

**ΑΘΗΝΑΙΣ.** Ἐφημερίς τῶν νέων. Ἐν Ἀθήναις. Περιεχόμενα: Αἱ δύο εἰκόνες (συν. καὶ τέλος).—Μέσα δι' ὧν δύναται τις νὰ ἐμποδίσῃ τὴν σήψιν πολλῶν οὐσιῶν.—Ἡ Ροζα ἢ τὰ δύο φρούρια (συν.)—Πλουσία Γυνή.—Ἐξ ἐβδόμαδες ἐν Ἰταλίᾳ (συν.)—Παιδικὴ Βιβλιοθήκη.—Τὸ βιβλίον τῆς φύσεως (συν.)—Ἡ σκιά τοῦ πατρὸς μου.—Ποικίλα.

**ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ** (Ὄργανιστικὴ, νομικὴ, οἰκονομικὴ). Ἐκδίδεται κατὰ μῆνα ὑπὸ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ πρῶτος ἐν Ἀθήναις Ἐφέτους Εἰσαγγελέως Ἔτος Γ'. φυλ. 25. Αὐγούστου 1877. Ἐν Ἀθήναις. Περιεχόμενον. Ἐπιθεωρήσεις φυλακῶν.—Σωφρονιστικὴ ἐν Κερκύρα Φυλακῇ.—Κακουργιοδικεῖον Ἡλείας.

**ΑΝΘΩΝ.** Ἐφημερίς οἰκογενειακὴ. Ἔτος α'. ἀριθ. 6 Ἐκδίδεται κατὰ Κυριακὴν. Ἐν Ἀθήναις 1877.—Περιεχόμενον: Ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, (διήγημα συν.)—Οἱ ἔρωτες τῶν ἀνθέων.—Τὸ στοιχείμα (κατὰ τὸ Γερμανικόν).—Ἡ ἐν Μαραθῶν Μάχη (συν.)—Περὶ φιλίας (συν.)—Δογματικὸς θιάσος «Ἀριστοφάνης».—Δογματικὸς θιάσος «Ἀπόλλωνος».

Εὐχαρίστωις ἐλάδομεν ἄπασαν τὴν συνέχειαν τῆς ἀ-

νωτέρω καλῆς οἰκογενειακῆς ἐφημερίδος ἐν αὐτῇ ἴδωμεν ἀνατύπώσεις ἔργων τοῦ κ. Β. Στρατουδάκη, αἵτινες ἐν τῇ Κορίνθῃ κατεχωρήθησαν.

—Ἐξεδόθη τὸ φυλλάδιον τοῦ Αὐγούστου τῆς ἐν Ἀθῆναις ἐκδιδομένης «Ἐφημερίδος τῶν παιδῶν, περιέχον ὡς πίντοτε καὶ εἰκονογραφίας.

—Ὡσαύτως καὶ τὸ φυλλάδιον τῆς ἐν Πάτραις ἐκδιδομένης ἐφημερίδος τῶν νέων Ἡ θ η.

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ** τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχιολογικῆς Ἐταιρίας ἀπὸ Ἰανουαρίου 1876 μέχρι Ἰανουαρίου 1877.

Κατὰ τὰ πρακτικὰ τῆς ἀνωτέρω Ἐταιρίας, ἔγιναν κατὰ τὸ ἔτος 1876 οἱ ἑξῆς ἀνασκαφαί:

Ἡ ἐν Ἀθήναις ἐξω τοῦ Διπύλου ἤτοι ἀνατολικῶς τοῦ ἐκκλησιδίου τῆς ἀγίας Τριάδος διὰ τούτην ἐδαπνήθησαν δρ. 2080. Δευτέρα ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν Κορίνθῳ, ἔσθι ἐν ἐθνικῆς γαίαι: τόφοι τρεῖς: ὄνε κίφρα ἢ ἑξὶ διὰ ταύτην δαπάνη ἀνήλθεν εἰς δρ. 1000 Τριτα, τετάρτη καὶ πέμπτη ἀνασκαφὴ τάρων ἐν τῇ Ταναγρατικῇ χώρᾳ τῆς Βοιωτίας, ἐπιστατοῦντος τοῦ ἐφόρου κ. Π. Στραματάκη. Ἐκτὴ ἀνασκαφὴ πλεῖστον λόγου ἔχει εἶνε ἢ γὰρ οὐκ ἐν Μυκῆναις τῇ αὐτοπροσώπῳ παρουσίᾳ καὶ διπνεκῆ ἐνεργείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ κ. Σχλήμαν, ἐπιτηρῶντος δὲ τοῦ κ. Π. Στραματάκη: εἰς ταύτην ἐδαπνήθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σχλήμαν δρ. 30, 000 ὑπὸ δὲ τῆς ἐταιρίας δρ. 4, 000 Ἐβδόμη ἀνασκαφὴ, ἡ πασῶν τοῦ ἔτους τούτου καὶ τῶν προτέρων δὲ ἔτων μεγίστη καὶ πολυδαπάνη αὐτῇ, εἶε ἡ γινουμένη πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ δυτικῶς τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου.

Ἡ παρουσία τῆς ἐταιρίας κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1876 ἀνήχευ οἱ εἰς δρ. 310, 833. 68 ἐλάττων τῆς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δρ. 7, 104 80. Τὰ ἔσοδα τῆς ἐταιρίας μετὰ τοῦ ἐκ τοῦ προηγουμένου ἔτους ὑπολοίπου ἀνήλθον εἰς 185, 387, 65 τὰ τ' ἔξοδα εἰς δρ. 171, 768 43

Ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐταιρίας κατέβηλον συνδρομῆν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 135, ὧν 95 ἐξ Ἀθηνῶν καὶ 40 ἐκ τῶν ἐπαρχικῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

—Ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος θέλουσα νὰ καταστήσῃ εὐχερῆστεραν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν, ἐνέκρινεν τὴν ἐκδοσιν συλλογῆς τῶν ἰσχυροῦσων περὶ τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας διατάξεων ἀπὸ τοῦ 1852 μέχρι σήμερον, ἀνήθηκε δὲ τὸ ἔργον τοῦ οἱ εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς γραμματέα κ. Δημασκηνὸν Χρηστόπουλον, ὁ οἱς κατήρτισε πλήρη τὴν συλλογὴν ταύτην, καὶ ἐσχάτως ἐξέδωκεν αὐτὴν, ἰδὲ δαπάνη. Ἡ ἐν λόγῳ συλλογὴ περιλαμβάνει τὰς σπουδαιοτέρας ἐγκυκλίους τῆς Συνόδου μετὰ τῶν οἰκειῶν, βασιλικῶν διαταγμάτων, ὑπουργικῶν ἐγγράφων, ὁδηγιῶν κ. τ. λ. τιμᾶται δὲ διὰ μὲν τοὺς ἐκ τοῦ κλήρου δρ. ν. 6, διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς δρ. ν. 9

—ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλλάς» κατεχωρήθη ἐν τῷ ἐν Μετάνῳ ἐκδιδόμενῳ περιοδικῷ συγγράμματι «Λεύκωμα τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου 1877 εὐμνησίστατον ὑπὲρ Ἑλλάδος ἄρθρον.

— Έξεδόθησαν κατ' αὐτὰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ βασιλέως Δὲ Βρούκ, δικτελέσαντος διευθυντοῦ τοῦ Λ. Ὑδ., εἰς τὰ πρῶτα τοῦ ἔτους Αὐστρίας ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, ὕστερον δὲ καὶ ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν. Τὰ ἀπομνημονεύματα ταῦτα περιτρέφονται εἰς τοὺς χρῆνους τοῦ κριμαϊκοῦ πολέμου, προχρηματεύονται δὲ τὸ ἀντικλιτικὸν ζήτημα ἀπὸ ἀντιτυρ κικῆς καὶ ἀντιβρετανικῆς ἀπόψεως. Ὁ βασιλεὺς Δὲ Βρούκ ἀποφαίνεται κατὰ τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, στηλι τείνει δριμύτητα τὴν ἀγγλικὴν πολιτικὴν, δικαιολογεῖ δὲ τὸ ἐπὶ τοῦ 1854 ἐπαναστατικὸν κίνημα τῶν Ἑλλή νων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων λίαν συμπαιθῶς συνηγορεῖ.

— Ἐπειδὴ διὰ τὸν προκηρυχθέντα Νεγοσπόντιον θεο λογικὸν διαγωνισμὸν οὐδεὶς θεολογικὴ πραγματεία πα ρουσιάσθη εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ πανεπιστημίου ἐντός τῆς ταχθείσης προθεσμίας, ἡ θεολογικὴ σχολὴ ἀπεφάσισεν ἵνα ἀναβῆθῃ ἡ τέλεσις τοῦ διαγωνίσματος τοῦτου ἐπι διετίαν, ἤτοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1879—1880. Θέμα, ὡς γνωστὸν, εἶναι τὸ ἐξῆς. «Μελε τῆ ἱστορικῆ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ὀρθοδοξοῦ ἡ μῶν ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἰδίως τῶν μετα τὴν ἀλωσιν διαπρεφάντων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν αἰ: ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν ἐκκλησία προσή λαγκεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος». Ἡ πραγματεία δεόν να περιλαμβάνῃ ἑκτοσιν 15 τοῦλάχιστον συνήθων τυ πογραφικῶν φύλλων, νὰ ᾖναι δὲ γεγραμμένη λίαν εὐκτα να γινώσκτως καὶ ἄνευ διορθώσεων. Τὸ ὑπὸ τοῦ ἀγωνοθέ του ὀρισθὲν χιλιοδραχμῶν γέρτος ἀπονεμηθήσεται εἰς τὸν συγγραφέα τῆς βραβευθεσομένης πραγματείας τὴν ἡμέ ραν τῆς ἀναγνώσεως τῆς κρίσεως τῶν ἀγωνοδικῶν ὁ συγ γραφεὺς ὀφείλει νὰ ἰδίᾳ δαπάνη τυπώσῃ τὴν πραγματεί αν, μεθ' ἧθ' ἀλάτῃ περὰ τοῦ ἀγωνοθέτου τὴν διὰ τὴν τυπώσιν ὀρισμένην χιλιοδραχμῶν συνδρομὴν ἐπὶ τῷ ὀρ τῷ ὄρω νὰ χρηρηγήσῃ ἐν ἀντίτυπον τῆς συγγραφῆς εἰς ἕναστον τῶν συλλόγων καὶ σχολείων τῆς Ἀνα τολῆς.

— Ἐξεδόθη ὁ 6. τόμος τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ ἐν Χάλκῃ καθηγητοῦ κ. Χέρτσβεργ. Ὁσαύτως ἐξεδόθη ὁ 4. τόμος τοῦ περὶ Περικλέους πονηματος τοῦ κλεινοῦ ἱστορικοῦ καὶ καθηγητοῦ ἐν Ἰένῃ κ. Ἀδόλφου Σμιδ. Τὸ ἔργον τοῦτο θεωρεῖται ἀριστοῦργημα ἱστορικῆς καὶ κριτικῆς τέχνης.

— Τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν Β. τεύχος τῶν «Ἑλληνικῶν Ὁ ρῶνα» τοῦ καθηγητοῦ κ. Μόμσεν περιέχει ἑκτενὴν πραγ ματείαν περὶ τῶν φυτῶν τοῦ ἀττικοῦ πεδίου, ὑπὸ τοῦ κ. Χελδράτχ, διευθυντοῦ τοῦ βοτανικοῦ κήπου ἐν Ἀθή ναις.

Μηνιαῖος πίναξ τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Δήμου Ζακύνθου.

(Κατ' ἐπίσημον ἀπογραφὴν οἱ κάτοικοι τοῦ δήμου Ζακύν θου ἀνέρχονται εἰς 20,050. ἔξ ὧν 10,310 ἄρσεν καὶ 9740 θήλ. Ἐν τῇ πόλει ὀπαρχοῦσιν 47,608, οἱ λοιποὶ ἐν τοῖς παρε ὄριστοις τοῦ δήμου.)

ΑΝΘΡΩΠΩΣΕΙΣ.

	Τοῦ λῆτος		Τοῦ νῦνος	
	ἄνδρες	γυναίκες	ἄνδρες	γυναίκες
Τραυματισμοὶ	1	1		
Μαρασμοὶ	2	4	7	3
Ἐλωδης καχεξία			4	2
Κακοήθης πυρετός	4	2	4	2
Τυφοειδής	1	4		
Σπασμοὶ			2	2
Καρκίνος			4	2
Ἐκλαμψία			1	3
Πνευμονικὰ	5	4	3	2
Οὐραιμία			1	4
Ἀτροφία	4	1	4	1
Περιτονίτις				
Κοιλιακά		4	3	2
Ἐγκεφαλικὰ			3	2
Βρογχίτις			1	2
Ἀποπληξία	4	4		
Ραχίτις	1	4		
Λευκοματοπρία	1	4		
Ἀτελ. Ἀνάπτυξις	1	4		
Ἐν ὄλω	19	21	25	24

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

	Τοῦ λῆτος	Τοῦ νῦνος
Ἄρσενα γνήσια	17	16
Θήλα	16	10
Ἄρσενα νόθα	1	2
Θήλα	3	40
Ἐν ὄλω	37	48

ΓΑΜΟΙ

Αγάμων μετ' ἀγάμους νέας	6	8
» μετ' χήρας		1
Χήρων μετ' »	4	1
» μετ' ἀγάμους νέας		
Ἐν ὄλω	7	10

ΟΙ ΔΥΣΑΝΤΕΣ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΝΗΣ

Πρῶτος ἐπεμψεν ἡμῖν τὴν λύσιν ὁ κ. Χαράλαμπος Δημητρόπουλος, ὅστις καὶ ἔλαβε τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἀμοι βὴν, κατόπιν δὲ οἱ κ. κ. Σ. Κονιτόπουλος, Γ. Δ. Μπικμ- πάκος, Γρηγόριος Τρίκαρδος καὶ Γ. Δεκατζᾶς.

Εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή ἐμπορευμάτων τοῦ τελωνείου Ζακύνθου

	Τοῦ λῆτος	Τοῦ νῦνος
Εἰσαγωγή δρ.	43 664. 10	46 725. 08
Ἐξαγωγή	4 546. 40	4 857. 92

# ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

**Η ΚΟΡΙΝΝΑ** ανταλλάσσεται με πᾶν περιοδικόν καὶ πᾶσαν ἡφμερίδα, προσέτι δὲ ἀναγράφει πᾶν βιβλίον, οὔτινος ἀντίτυπον ἤθελε σταλῆ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

**ΟΙ** προμηθεύσαστες ὀκτὼ συνδρομητᾶς, προπληρώνοντας τὴν συνδρομὴν των, λαμβάνουσι τὸ φύλλον ἐπὶ ἓν ἔτος δωρεάν.

**ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ** ἄρχονται τὴν 1.ην Μαρτίου καὶ εἶναι ὑποχρεωτικῶς ἐτήσιαι.

**ΠΑΣΑ** ἀσφώστα τὸ περιοδικόν ἐπιστολῆ, μὴ ἀπηλλαγμένη ταχυδρομικῶν τελῶν εἶναι ἀπαράδεκτος.

**ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ** περιέχουσαι χρήματα πρέπει ν' ἀποστέλλωνται ἐπὶ συστάσει καὶ νὰ ἐπιγράφωνται οὕτω «Πρὸς τὸν ἐκδότην τοῦ περιοδικοῦ Κόριννα».

**ΟΙ** ἀλλάσσον ἐς διαμονὴν συνδρομητᾶς ὀφείλουσι νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα γνωρίζῃ ποῦ αὕτη ὀφείλει νὰ πέμψῃ τὰ φυλλάδια, ἄλλως ἢ Διεύθυνσις θεωρεῖται ἀνεύθυνος.

## ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Προπληρωτέας

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ... δραχ. **6** | ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ... δραχ. **8** | ΕΝ ΤΩ ΒΕΩΤΕΡΙΚΩ... φράγκ. **8**

## ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Ἐν Ζακύνθῳ παρὰ τῷ ἐκδότη κ. Χρήστῳ Σ. Χιώτῃ καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Κορίννης, κειμένῳ ἐν τῷ τυπογραφείῳ ἢ Ἐπτάνησος, παρὰ τῆ ὁδῷ Ὁδηγητρίας.

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ κ. Γεωργίῳ Σδρίμα, τυπογράφῳ.—Ἐν Πάτρας παρὰ τῷ κ. Γ. Κοκκινάκη.—Ἐν Σύρω παρὰ τῷ κ. Δημ. Ἀθηναίῳ.—Ἐν Κερκύρα παρὰ τῷ κ. Σπυρίδωνι Παπούλη.—Ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ τῷ κ. Ἐπαμινώνιδᾳ Ἀννίῳ.—Ἐν Λευκάδι παρὰ τῷ κ. Ἰωάννῃ Σταματέλῳ.—Ἐν Ναυπάκτῳ παρὰ τῷ κ. Πλάτωνι Πάνῳ.—Ἐν Πύργῳ παρὰ τῷ κ. Ἀλεξάνδρῳ Κολαίτῃ.—Ἐν Χάλκιδι παρὰ τῆ συντάξει τῆς ἡφμερ. «Εὐβοία».—Ἐν Καλάμας παρὰ τῷ κ. Α. Μπενῆ.—Ἐν Φιλιατροῖς παρὰ τῷ κ. Δημητρίῳ Κατσαρῷ.—Ἐν Λονδίῳ παρὰ τῷ κ. Χ. Ρουσιάνῳ.—Ἐν Κωνσταντινῶν παρὰ τῷ κ. Μ. Γ. Γεδεῶν.—Ἐν Μασσαλίᾳ παρὰ τῷ κ. Δημητρίῳ Ὑόρχ.—Ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῷ κ. Ἀναστασίῳ Παλιαστᾷ.—Ἐν Ἠόρτ.—Σάτι παρὰ τῷ κ. Γ. Παπανικολάου.—Ἐν Σμύρνῃ παρὰ τῷ κ. Φ. Τερτσέτῃ.—Ἐν Φλωρεντίᾳ παρὰ τῷ κ. Δ. Συγούρῳ.—Ἐν Ἰεραλίᾳ παρὰ τῷ κ. Γ. Φώτῃ.

# ΚΟΡΙΝΝΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΠΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΧΡΗΣΤΟΥ Σ. ΧΙΩΤΟΥ

ΕΤΟΣ Γ΄.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1877

ΦΥΛΛ ΣΤ΄.

## ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ Ο ΕΥΡΥΠΗΔΗΣ.

ΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΒΥΘΟΥΛΑΚΑ τ. φ.

(συν. ἄρα φυλ. ἐ.)

γ'. Περὶ θεάτρου.

Θέατρον ἰδίως ἐκαλεῖτο ὁ τόπος, ἐφ' οὗ ἐθεω-  
ρο τὴν ὑπόκρισιν· τοῦτο ἦτο τὸ κυριώτατον δημόσιον  
εἰκοδόμημα μετὰ τὸν ναόν· δὲν ἰδύνατό τις νὰ φαν-  
τασθῆ· πόλιν ἄνευ θεάτρου. Τὸ θέατρον ἦν ἐκτισμένον  
ἐν εἰδει ἡμικυκλίου, καὶ ἦτο ὡς τὸ πολὺ ἐπὶ κεκλι-  
μένου τινος ἐπιπέδου, ἢ εἰς πετρῶδες κάταντες, ἐν ᾧ  
ἦταν λελαξεσμένα τὰ καθίσματα τῶν θεατῶν. Τὸ θέ-  
ατρον τῶν ἀρχαίων ἦτο μέγα κατὰ τὸ συμπόσιον τοῦ  
Πλάτωνος καὶ περιελάμβανε 30,000 ἀνθρώπους, τὸ  
τῆς Μεγαλοουπύλεως τὸ μέγιστον 44,000. Τὸ πρῶτον  
οἱ Ἕλληνες εἶχον κτίσει θέατρον ξύλινον, οὐ κατέπε-  
σαν, ὅτε ὁ Πρατίνης διηγωνίζετο μετὰ τοῦ Αἰσχύλου,  
τὰ ἰκρία, ἐφ' ᾧ ἴσταντο οἱ θεαταί, τότε οἱ Ἀ-  
θηναῖοι ἀπεφάσισαν ἵνα λίθινον θέατρον οἰκοδομήσωσι.  
Τὸ ἔργον ἤρξατο περὶ τὰ 500. π. Χ. καὶ ἐτελείωτε  
περὶ τὰ 344—332 ἐπὶ ῥήτορος Λυκούργου. Τὰ μέρη  
τοῦ θεάτρου κυρίως ἦταν τρία. α'. Τὸ θέατρον (ὁ χώρος  
τῶν θεατῶν), ὅπερ καὶ κοῖλον ἐλέγετο, τὸ περιλαμ-  
βάνον α'. τὰ ἐδῶλια, ἢτοι ἔδρας τῶν θεατῶν, ἅ-  
τινα ἦσαν οὕτω λελαξευμένα ἐν τῇ πέτρᾳ, ὥστε ἀπε-  
τέλουν συνεγῆ ἡμικύκλια ἀλλήλων ὑπερκείμενα καὶ ὀ-  
μόκεντρα ἀπολήγοντα εἰς στοάν· β'. τὸ διάζωμα  
ἢ κατὰ τομὴ ἐκλαοῦντο δύο εὐρεῖαι δίοδοι, κατέ-  
τεμνον μέσον εἰς δύο τὸ θέατρον, τὰ ἐδῶλια καὶ τὰ  
κλίμακα· γ'. δὲ αἰκέρκιδες, δηλ. τὰ μεταξὺ τῶν  
κλιμάκων σχηματιζόμενα σφαιροειδῆ μέρη, ἅτινα ἐκ τοῦ  
σχήματος κερκίδας ἐκάλου. Β'. Ἡ ὄρχηστρα,  
δηλαδή ὁ τόπος μετὰ τὰ ἐδῶλια, ἐν κατελάμβανεν ὁ  
χορὸς καὶ ὠρχεῖτο ἐν τῇ ἡμικυκλοειδῇ καὶ ἀπανιδώτῳ  
καὶ μετ' ἄμμου καταπεπασμένη ὄρχηστρα, ἴστατο ἐν  
τῷ μέσῳ βωμὸς τοῦ Βάκχου, ἐφ' οὗ ἔθουον, ἔθεν καὶ  
Θυμέλη ἐκλήθη.

Ἡ εὐρύχωρος αὕτη διὰ δύο εὐρεῖων ὁδῶν ἐξῳθεν ἐ-  
φικτὴ θέσις, πρὸς ἣν διὰ πλατείας κλίμακος κατή-  
χετό τις ἐκ τῆς σκηνῆς, ἦτο χαμπλοτέρα κατὰ 3—4  
μέτρα τῆς σκηνῆς, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ  
τῶν δραμάτων κατεσκευάζετο ἔδαφος ἐκ σανίδων, ὥ-  
στε οὐ μικρὸν ἤλαττοτο ἢ ἀπόστασις ἐκείνη, αὕτη ὁ-  
μως μετὰ τῶν βαθυίδων ἐσχημάτιζον ἐξέχον τετρά-  
γωνον, ἐφ' οὗ ὁ χορηγός, καὶ ἐνίοτε οἱ αὐλωδοὶ καὶ  
οἱ ραβδοφόροι ἴσταντο. Συνήθως ὅμως οἱ αὐλωδοὶ τὰ  
ὄμματα τῶν θεατῶν διαφεύγοντες ἐλάμβανον θέσιν ὀ-  
πισθεν τῆς Θυμέλης.

Τὸ Γ'. μέρος τοῦ θεάτρου, τὸ εἰς τὴν ὑπόκρισιν χροῖ-  
σιμον, ἦν ἡ σκηνή. Τὸ σχῆμα αὐτῆς προελθὼν ἐκ  
τῆς καθόλου τεχνικῆς αἰσθήσεως τῶν παλαιῶν, εἶχεν  
οὐ μικρὰν ἐπιρροὴν εἰς τὴν παράστασιν τῶν δραμάτων.  
Καθὼς δηλ. ἡ γλυπτικὴ τῶν ἀρχαίων φιλεῖ νὰ πα-  
ρατάσῃ εἰς μῆκος τὰ ζῶδια ἐπὶ τε τῶν ἀετωμάτων  
καὶ τῶν ζωοφόρων· καὶ καθὼς ἡ ἀρχαία ζωγραφία εἰ-  
κονίζει τὰ σώματα ὀλουεῖν καὶ εὐπερίγραφα τὸ ἔν-  
παρα τὸ ἄλλο, οὐδέποτε δὲ συμπλέκει ἢ συγχέει αὐτὰ,  
οὕτω πικρετάσσοντο εἰ ἦρωες τῆς τραγωδίας καὶ οἱ  
πολυπληθεῖς αὐτῶν ἀκόλουθοι. Ὁμοίως δὲ ἡ σκηνὴ  
ὀρθογωνίω, οὗ τὸ μῆκος ἦν μείζον τῆς διαμέτρου τῆς  
ὄρχηστρας. Τὸ ὀπισθεν μέρος αὐτῆς περιεβάλλετο διὰ  
τοίχου, καὶ τοῦτο ἐν τῇ τραγωδίᾳ ὑπετίθετο ὡς ἀ-  
νάκτορον ἔχον στοάς, πύργους, καὶ ἐπάλλεις τοῦ βυ-  
σιλέως, ὅστις ἐξήρχετο διὰ τῆς ἐν τῷ μέσῳ θύρας  
βασίλικης ὀνομαζομένης· ταύτης ἐκατέρωθεν ἦ-  
σαν δύο ἄλλαι ἐξ ᾧ ἐξήρχοντο οἱ ὑποκριταί. Ἡ σκηνὴ  
εἶχε ὁμοιοειδὲς ὕψωμα ὅπως γίνωνται ὁρατὰ πόρρω  
τὰ ἀντικείμενα. Πρὸ τῆς σκηνῆς ἐκεῖτο τὸ προσκή-  
νιον ὅπερ ἐχωρίζετο ἐξ ἐκείνης διὰ παραπετάσματος·  
τὰ δὲ παρασκήνια ἦσαν πτέρυγες τῶν ἀνα-  
κτόρων καὶ ἐχοσιμίσιον πρὸς διατριβὴν τῶν ὑποκρι-  
τῶν, πρὸς διατήρησιν τῶν ἐνδυμάτων, προσωπίων καὶ  
μηχανῶν. Τὸ δὲ ὑποσκήνιον ἐκεῖτο κάτωθεν τοῦ  
λογείου, καὶ ἦτο κεκοσμημένον δι' εἰκόνων καὶ ἀγαλμάτων.

τὸ δὲ λογεῖον ἢ ἐκρίβας ἦν ὁ τόπος τῆς σκηνῆς ἐφ' οὗ ὁ ὑποκριτὴς ἰστάμενος ἔλεγε. Τὸ ὄνομα σκηνῆ δηλοῖ κυρίως καλύβην, οἷας ἐπήγνουσαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δραματικῆς τέχνης ἐκ ξύλων, ἵνα δηλώσωσιν ἐκ τοῦ προχοῦρου τὴν καταικίαν, ἐξ ἧς προβαίνων ὁ πρωταγωνιστὴς εἰς τὴν αὐλήν ἢ πλατείαν, τὴν πρὸ τῆς καλύβης κειμένην, ὑπεκρίνετο τὰ τοῦ δράματος.

Ἡ σκηνὴ ὅτε μὲν εἰκονίζει τὸ στρατιώτεον καὶ τὰς σκηνὰς τῶν πρωταγωνιστῶν ἡρώων, ὡς ἐν τῷ Αἴαντι τοῦ Σοφοκλέους, ὅτε δὲ ἀκτὴν τραχεῖαν καὶ ἄβυτον, ἔχουσαν σπήλαιον, ἐν ᾧ διατρίβει ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ δράματος, ὡς ἐν Φιλοκλήτῃ, καὶ ἄλλοτε κρημνὸν, ὡς ἐν τῷ Προμηθεῖ τοῦ Αἰσχύλου, ἐφ' ᾧ προσπλήθη ὁ Προμηθεύς, καὶ ἐν τῇ τοῦ Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ ἐν Ταυρίδι, κρημνώδη ἀκτὴν ἐσίτο δὲ εἰκονίζει πρόθυρα ναοῦ. Οἱ θεαταὶ οὐδέποτε ἐπιβλέπουσι τὰ ἐντὸς, ἀλλὰ μόνον τὰ ἐκτὸς καὶ τὸ πρόθυρον, εἴτε τῶν ἀνακτόρων, εἴτε τοῦ ἱεροῦ, διότι, κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀρχαίου βίου, πᾶσα μεγάλη καὶ σπουδαία πράξις καὶ πολιτικὴ ἐνέργεια διαπράττεται ἐν ὑπαίθρῳ καὶ δημοσίᾳ, ἀφοῦ καὶ αὐταὶ αἰδωτικαὶ συνεντεύξεις ἐγίνοντο τὸ πάλαι κατὰ τὰς ὁδοὺς μᾶλλον, τὰς στοὰς καὶ τὴν ἀγορὰν, ἢ κατ' οἶκον.

Ἀφοῦ, ὡς εἶπομεν, ἡ σκηνὴ εἰκονίζει τόπον ὑπαίθρου, ἔπειτα ἐκ τούτου ὅτι πᾶν τὸ πραττόμενον ἐπ' αὐτῆς συμβαίνει ἐν τόπῳ κοινῷ καὶ δημοσίῳ, ὥστε, ὡς αἰετὸς μεταδίδονται λόγοι ἀπόκριφοι, εἶνε κίνδυνος μὴ ἀκούσῃ αὐτοὺς ὁ παρατυχών. Ἐκτὸς τούτου, ὁ ποιητὴς ἐνίοτε βιάζεται νὰ δεῖξῃ τοῖς θεαταῖς τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου τελούμενα, ὅπερ συμβαίνει εἰς ἐκεῖνα ἰδίως τὰ δράματα, ὧν ἡ οἰκονομία ἀπαιτεῖ ν' ἀντιληφθῶσι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν οἱ θεαταὶ πράξιν τινα, εἰς ἣν συγκορυφούται πλῆθος πολὺ καὶ σφοδρῆς διανοημάτων καὶ αἰσθημάτων. Τοιαῦτα τραγικὰ θεάματα π. χ. εἶνε παρ' Αἰσχύλῳ ἡ στιγμή, καθ' ἣν φαίνεται ἡ Κλητεμνήστρα μὲ τὸ αἰματόρρουτον ξίφος ὑπὲρ τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῆς Κασσάνδρας, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας τὸ δίκτυον ἐν ᾧ περιέπλεξε τὸν σύζυγόν της ἐξελθόντα τοῦ λουτροῦ ἔπειτα δὲ ἡ στιγμή καθ' ἣν φαίνεται ὁ Ὀρέστης ἐν Χαιρόροις ὑπὲρ τοὺς νεκροὺς τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς Κλητεμνήστρας, ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ δώματι, ὅπου ἐκράμασθη καὶ κρέμαται τὸ δίκτυον τὸ περιβάλλον ποτὲ τὸν πετρεῖρα αὐτοῦ. Παρὰ δὲ Σοφοκλεῖ, ὅψις τραγικωτάτη εἶνε ἐκεῖνη, καθ' ἣν ὁ Αἴας κείμενος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ζώων αἵτινα κατέσφαζεν ἐν τῇ μανίᾳ του, βρυκκλεῖ ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, ἀφοῦ συμφρονήσας ἤδη, βλέπει ὅτι ζῶα ἔσφαξε καὶ οὐχὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ποιηταὶ παρελάμβανον τὰ δεινὰ ταῦτα θεάματα διὰ νὰ δηλώσωσι τὴν κατάστασιν εἰς ἣν εὐρίσκειται ἡ ψυχὴ τῶν ἡρώων μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως. Πρὸς ἐπίδειξιν δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τῶν δωματίων, ἐνθα διαπράττοντο τὰ φοβερά ταῦτα ἔργα, ἐπενόησαν δύο μηχανὰς, τὸ ἐκ κούκλῃμα καὶ τὴν ἐξ ὠσφραν.

Τὸ μὲν ἦν τρυχάλατον, ξύλινον σκεῦος, ὁμοιάζον πρὸς μικρὰν σκηνὴν ἐξεκύκλουν δὲ αὐτὸ ἐκ μιᾶς τῶν θυρῶν τῆς σκηνῆς εἰς τὸ προσκήνιον, καὶ αὐτὸς εἰσεκύνουν αὐτὸ, ὅτε ἦν ἤδη περιττόν ὅτι ὁμοῦς πράξεις ἀποτρόπαιοι ἐτελοῦντο, τότε αὐτὸ ἐκρίνετο πόρρωθεν, καὶ διὰ τῆς γραφικῆς τέχνης καὶ δι' ἄλλων, ἐδήλου ἐπιτηδείως τὰ γινόμενα, π. χ. ἐν τῷ παρ' Αἰσχύλῳ Ἀγαμέμνονι διὰ τούτου ἐξεκुकλήθη εἰς τὴν σκηνὴν ὁ λουτήρ, ἐν ᾧ ἔκειτο ἐν τῷ τεχνικῷ πέπλῳ κεκαλυμμένος ὁ νεκρὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους δαίνονται διὰ τοῦ ἐκκυκλήματος ὁ νεκρὸς τῆς Εὐρυδίκης καὶ ὁ θάλαμος, ἐνῶ αὐτὴ ἑαυτὴν ἀπέσφαζεν ὁμοῦς καὶ ἐν τῷ Αἴαντι, ἐν Ἠλέκτρῃ καὶ ἐν ἄλλοις. Ἡ δὲ ἐξώστρα ἐξωθεῖτο ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰ περὶ αὐτῆς εἰσὶ ὑποσκότεινα. Διὰ τῆς κατ' ἐξοχὴν μηχανῆς ἐνεφρνίζοντο οἱ θεοὶ εἰς λύσιν τῶν πράξεων ὁμοίᾳ μηχανῇ ἦτο καὶ τὸ καλούμενον θεολογεῖον, ἐφ' οὗ, ἰστάμενοι ὡς θεοὶ καὶ οἱ ἡμίθεοι, ἔλεγον. Ἐπὶ τούτου, ὅτε ἐγίνετο ἡ διδασκαλία τῆς τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου, ἦτις ἐπεγέγραπτο ψυχαστασία, ἐστάθη ὁ Ζεὺς, καὶ λαβῶν πλάστιγγα ἐζυγοστάτησε τὰς ψυχὰς τοῦ Ἀχιλλέως καὶ Μένωνος, παρ' αὐτῷ δὲ ἡ Ἥως καὶ ἡ Θέτις γόνυ κλίνουσαι ἰκέτευον ὑπὲρ τῶν μαχομένων υἱῶν. Ἡ δὲ γέρας ἦν μηχανὴ, ὁμοία πρὸς τὸ συνώνυμον πτερόν ταύτη δὲ θεὸς τις ἐπὶ σκηνῆς παραγισόμενος περιέβαλλεν ἐπιτηδείως σῶμα, εἴτα δ' ἔπτετο ὡς ἡ Ἥως, ὡς λέγουσι, καὶ μετ' αὐτοῦ, ἀνήρασε τὸν Μένωνα. Τὸ δὲ κεραινοσκοπεῖον καὶ βροντεῖον ἦταν μηχαναί, δι' ὧν ἐμιμοῦντο, ὡς καὶ τὸ ὄνομα σημαίνει, ἀστραπὰς καὶ βροντὰς. Τῶν μηχανῶν τούτων χρῆσις ἐγένετο ἐν Προίμ. Αἰσχύλου 1082 καὶ Σοφ. Οἰδ. ἐπὶ Κολ. 1466.

Οἱ ἀρχαῖοι σπανίως μετέβαλλον τὴν σκηνὴν τοῦ δράματος, διότι ἡ φύσις τῆς παλαιᾶς τραγωδίας εἶνε τοιαύτη, ὥστε πᾶσαι αἱ πράξεις καὶ οἱ λόγοι, οἱ συμπλοκόντες τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν, περαινόνται ἐντὸς χώρου στενοῦ, συνήθως δὲ ἐν τῇ πρὸ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων πλατείᾳ. Αἱ δὲ κωφαὶ πράξεις, ὅσαι δηλαδὴ δὲν ἐπιδέχονται ἀνάπτυξιν, οἷον ἡ ἀλληλοκτονία Ἐτεοκλέους καὶ Πολυεΐκου, ὁ φόνος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἡ ταφὴ τοῦ Πολυεΐκου ὑπὸ τῆς Ἀντιγόνης, καὶ ἄλλαι παρόμοιαι, αὐταὶ ἐτελοῦνται ὅπισθεν τῆς σκηνῆς καὶ εἴτα γίνονται γνωσταὶ τοῖς θεαταῖς δι' ἀπλῆς διηγήσεως.

Τὰ θεάτρα ἐν Ἑλλάδι ἦσαν ἄστεγα καὶ ὑπαίθρα οὐδεμίᾳ δὲ ἄνωθεν τῶν θεατῶν ἐτείνετο σκηνή, ὡς ἐγίνετο παρὰ Ῥωμαίους. Εἰς σκέπην δὲ τῶν μὲν καυμάτων τοῦ ἡλίου ἐφόρου οἱ θεαταὶ τοὺς καλουμένους ἐφ' ἠβίους πετάσσοις, τοῦ δὲ ψύχους μανδύας. Ὅτε δὲ ὄμβροι ἐγίνοντο, οἱ μὲν τοῦ πρώτου διαζώματος κατέφευγον διὰ τῶν κάτω πορῶν εἰς τὰ ὅπισθεν τῆς σκηνῆς οἰκοδομήματα, αἱ δὲ τῶν ἐτέρων διὰ τῶν κλιμάκων εἰς τὰ ἄνωθεν τῶν ἐδωλίων. Ἡ δὲ

διδασκαλία τῶν τραγωδιῶν καὶ κωμωδιῶν ἐγένετο τὴν ἡμέραν, καὶ ἤρχετο ἀπὸ τῆς πρωῆς, ἕως ἑσπέρου. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ θεάτρῳ οἱ θεαταὶ ἐγένοντο καὶ ἔπινον. Τὰ σύμβολα ἠγόραζον παρὰ τοῦ ἰνοικιαστοῦ τοῦ θεάτρου, ὅστις ἐκαλεῖτο θεατρῶν ης καὶ θεατροπώλης καὶ ἀρχιτέκτων. (ἀκολουθεῖ)

## BEETHOVEN.

(συν. καὶ τέλος ὄρα φολ. 1.)

Περὶ ἀνάντες τὰ περὶ τοῦ βίου τοῦ ἀνδρὸς, δὲν νομίζομεν ἀπὸ σκοποῦ νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸν καὶ ὡς καλλιτέχνην. Τὸ ἔργον ἡμῶν εἶνε τανῦν ἥττον εὐκόλον, καθότι τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς εἶνε τοσαῦτα, ὥστε διὰ νὰ ἀναλύσῃ τις αὐτὰ θὰ ἔγραφεν ὀλοκλήρους τόμους. Ἡμεῖς θέλομεν περιορισθῆ εἰς τινὰς σκέψεις. Τὰ ἔργα τοῦ Βεετχόβεν εἶνε ἐκ τῶν τὰ μάλα σπουδαιότερων καὶ θαυμασιωτέρων τῆς μουσικῆς, καθότι διὰ τῆς ποιικιλίας, διὰ τοῦ μεγαλείου τῶν σχημάτων καὶ διὰ τοῦ τύπου τῆς πρωτοτυπίας ἐν φέρουσιν, ἀναμφριστεῖς εἰσὶ παραβλητέα πρὸς τὰ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου καὶ τοῦ Σαίξπηρου. Ἐπραγματεύθη ἅπαντα τὰ εἶδη, καὶ ἔγραψε διὰ παντοειδῆ ὄργανα, ἀπὸ τοῦ δημοτικοῦ ἄσματιοῦ (lied) μέχρι τοῦ μελοδράματος, ἀπὸ τῆς ἀπλῆς φαντασίας διὰ πλάγιαλον μέχρι τῆς συμφωνίας, ἢν αὐτὸς διέπασσε καὶ ἦτις εἶνε ἀριστοῦργημα ἀείποτε θαυμάσιον, ἐνθα ἅπασαι αἱ διάλεκτοι καὶ ἅπαντες οἱ ρυθμοὶ συγχωνεύονται ἐν ἰσχυρᾷ εἰκόνι. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ συμφωνίας, ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται περὶ αὐτῆς ὁ διάσπμος ἐν τοῖς θεατρικοῖς δελτίοις, Θεόφιλος Γωτιέρος. « Ἡ συμφωνία, λέγει ὁ διάσπμος συγγραφεὺς, εἶνε τὸ σπουδαιότερον προῖον τῆς μουσικῆς, ἀπαιτεῖ νὰ ἀκροασθῶμεν αὐτὴν πολλάκις, ὅπως τὴν ἐννοήσωμεν, χρῆζει δὲ ταχέως μελέτης. Ἡ συμφωνία κατασκευάζεται δι' ἐναρμονίων συνδυασμῶν, τὰ πλεῖστα τῶν ἀντικειμένων τῶν προωρισμένων νὰ παραγάγῃ τὴν μουσικὴν ἰδέαν, ὀφείλονται εἰς διάταξιν λίαν μεμετρημένην τῆς ὀρχήστρας αἱ φράσεις διακόπτονται, διασταυροῦνται, συμπλέκονται ὡς κισσοί, ἀφανίζονται ὡς ρυάκια ἐν τῇ χλῆθι καὶ ἐνίοτε ἐμφρνίζονται καὶ αὐθις ὡς σπινθηρίζουσαι λαμπυρίδες. Δὲν πρόκειται περὶ μελωδίας ἀπλῆς, ἐχούσης ἀκολουθίαν ρέουσαν κατ' εὐθυγραμμίαν ἐπὶ καταφερεῖας ἰσοπέδου, ἀπαιτεῖται δὲ μακρὸς χρόνος ὅπως ἐγκληματισθῇ τις ἐν τῇ συμφωνίᾳ, μνηθῇ τὴν διάλεκτον αὐτῆς καὶ συγκινούμενος ἀκροᾶται τοὺς ἤχους αὐτῆς. Δὲν πρέπει νὰ τρέχῃ τις ἐν τῇ συμφωνίᾳ, διότι ἀποπλανᾶται, εἶνε πολυθέλητος λαβύρινθος ἐνθα εἰσέρχεται τις ἐν καιρῷ νυκτός. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ λυκαυγὲς ἀναφαίνεται, τὰ ἀντικείμενα διασπῶνται ἀπ' ἀλλήλων, τὰ νέφη ἀποσύρουσι τὰ κατ

λύματα, ἡ ἡμέρα ὑποσκάπτει τὰ φυλλώματα, αἱ γέλοσσαι ἀπόψεις διαχωρίζονται ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, τὰ ἄνθη ἡμιανθίζουσι τοὺς κυανοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς, ὁ δὲ ἥλιος διαπάσσει χρυσοῦ τὸ πράσινον ὕψωμα τῶν δασῶν. Ἄλλ' ὅπως ἀποκαλυφθῶσιν ἡμῖν ταῦτα πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν τὴν ἡμέραν ὅπως ἀπολαύσωμεν τῆς συμφωνίας, πρέπει νὰ χορηγήσωμεν τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ὅπως διαλυθῶσι τὰ ἐνδόμυχα ἡμῶν σκότη. . . Διὰ τὸν λόγον τοῦτον βεβαίως τοσοῦτος χρόνος παρέρχεται μέχρις ὅτου μαντεύσωμεν τὸ πνεῦμα τῶν μεγάλων ποιητῶν τῶν συμφωνιῶν, διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ Χαῦδν, ὁ Βεετχόβεν, καὶ μάλιστα ὁ τελευταῖος, λίαν βραδέως ἐξετιμήθησαν. . . »—Ἐν ὀλίγοις ἡ μουσικὴ τοῦ Βεετχόβεν εἶνε ἡ μᾶλλον ρομαντικὴ, ἢ κάλλιον εἶπειν, ἡ μόνη ἦτις ἐντελῶς εἶνε τοιαύτη, ὁ δὲ μουσικὸς ἡμῶν δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ρομαντικῆς μουσικῆς, ἀποβλέψας οὐχὶ ἐντεῦθεν, ἀλλὰ πέραν τοῦ ρομαντισμοῦ, εἰς χώραν ἀνεξερεύνητον, ὁμοίαν πρὸς τὴν περφυκίαν καὶ τραχεῖαν Καμφιατικὴν, εἰς τὴν ἀκρωτάτην ἄκρην τῆς ὁποίας ὠκοδόμησε περίπτερον, ἢ μᾶλλον ἔσκαψεν ὑπόγειον καλύβην παραδέξου ἀρχιτεκτονικῆς. Ἀπαξίων νὰ μιμῆται τοὺς ἄλλους ἦνοιξεν ἑαυτῷ νέαν ὁδόν, καὶ τοι δὲ κινδυνεύων νὰ φωνῇ παράδοξος, ἠθέλησε νὰ διατηρηθῇ ἴσποτε ὁ αὐτός. Γωδόντι ἐνίοτε ἀπαντῶνται μέρη φαντασίας παραδόξου, ἀλλὰ ταῦτα εἰσὶ προτιμυτέα τῆς ἀγαρίτου ἀπλότητος τῶν δῆθεν συνθέσεων, αἵτινες ἐπὶ τοῦ ἐφθαρμένου ἡτρίου τοῦ κοινού τύπου, κεντῶσι μὲ πεπαλαιωμένα καὶ ἀπολέσαντα τὴν χροίαν τῶν ἔρια, σχέδια ὄζοντα χυδαίωτητος ἢ κτηνώδους εὐαισθησίας, στεφάνους μεγάλων ρόδων, πρᾶσινα φύλλα κράμβης καὶ περιστερὰς φιλουμένας.

Ὁ Βεετχόβεν κέκτηται τὸ ἐξῆς δυνατὸν ἐνίοτε νὰ μὴ γίνηται εὐκόλως καταληπτός, νὰ πλανᾶται ἀλλ', οὐδέποτε εἶνε κοινός, τὰ σφάλματα εἶνε πρωτότυπα, ὡς αἱ ἀρεταί, καὶ ἐκεῖ ἐνθα ἀπαρέσκει, οὕτως αὐτὸς ἠθέλησεν, ἔχων ἰδίαν αἰσθητικὴν, κρίσιν δὲ λίαν ἀνεπτυγμένην. Διότι ὑπεράνω τῶν ἀνθρώπων ἵπταται ἡ ἰδέα, ὑπεράνω τῶν ρομαντικῶν ὁ ρομαντισμὸς, ὅστις ἐν ταῖς ἐστίαις ὡς καὶ ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν, ὑπῆρξεν ἡ ἀληθὴς ψυχὴ τῆς Γερμανίας κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ὁ ρομαντισμὸς ὑπάρχων ἐν τῇ ποιῆσει τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ὡφελε νὰ ὑπάρχῃ ἐπίσης ἐν τῇ μουσικῇ αὐτοῦ καὶ ὑπῆρξε διὰ τοῦ Βεετχόβεν.

Ὁ Βεετχόβεν ἐθεώρει ὅτι ἡ μουσικὴ οὐδὲν ἕτερον σκοπεῖ ἢ νὰ ἐξεγείρῃ ἐν τῇ ψυχῇ τὸ αἰσθητικὸν τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ καλοῦ ἐν τῇ ἀπολύτῳ σημασίᾳ τῆς λέξεως. Εἶχε δὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ὡς ἐν τῇ ἀγαματοποιᾷ δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζονται ἀπνευθείας τὰ τεμάχια τὰ ἐκτετυπωμένα ἐπὶ τῆς φύσεως, ἐπεθύμει οὕτω καὶ πᾶν ἀντικείμενον πρὶν ἢ εἰσελθεῖ εἰς τὴν σφαίραν τῆς τέχνης νὰ ὑφίσταται μεταμρφῶσιν καθιστῶσαν αὐτὸ ἀρμόδιον πρὸς τὸ λεπτεπίλεπτον μέσον τοῦ νὰ καθιστᾷ δηλ. αὐτὸ ἰδεώδες καὶ νὰ τὸ ἀπομακρύνῃ τῆς χυδαίας πραγματικότητος. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶνε ὅτι ἀκροῶμενοι

της μουσικής αὐτοῦ, πολλάκις ἐν μόνον χωρίον, εἰς μόνον φθόγγος παραδόξως ἐκλελεγμένος καὶ τοποθετημένος, παρουσιάζει ἡμῖν κόσμον ἄγνωστον, ἀναζωπυρεῖ ἀναμνήσεις ὑπάρξεων προγενεστέρων καὶ ἀπομακρυσμένων καὶ παρυσίᾳ ἡμῖν χορὸν μυστηριώδη ἰδεῶν διασκεδασθειῶν· ἄλλα μέρη πλήρη ἀβραῶς· εὐαισθησίας ὑποτονθορίζουσι παρηγορίας διὰ τὰ ἀνομολόγητα δεινὰ καὶ τὰς ἀπαρμυθήτους ἀπελπισίας. Καὶ ἐν τούτοις τὸ πρῶτον παρεγνωρίσθη, κκοκοσούλως κατεκρίθη ὑπὸ τῶν κριτικῶν διὰ τὰς καινοτομίας του, ὀλίγον ἠγαπήθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἐνοήσῃ καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς μέρη ἄγνωστα, ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ μίσην μόνον ἀριθμὸν θαυμαστῶν ἀφοῦ δὲ τὸ ὑπὸ τῶν νεωτερισμῶν του προξενήθη σκάνδαλον κτητυνάσθη, ἀνεγνώρισαν ὅτι τοῖς παρουσίαζεν ἀντικείμενον σπάνιον, ἔργον πρωτότυπον, γυύσεως ὄλως ἰδίως. Τὸ νὰ δώσῃ δὲ τις εἰς τὴν γυύσειν αἰσθημα ἄγνωστον εἶνε τὸ μέγιστον εὐτύχημα ὅπερ δύναται νὰ ἐπισημῆ εἰς ποιητὴν καὶ μάλιστα μουσικόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν θαυμαστῶν του καὶ ἡ φήμη του κῆρξαν τὰ μάλιστα ὅταν ἐπεδόθη εἰς τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν ἤρχισαν τότε νὰ ἐκτιμῶσι τὴν μεγαλοφυΐαν, ἣτις ἐπλασε τὰς θαυμασίας ἐκείνας συνθέσεις, αἱ δὲ λοιδοροῦντες ὑπεχώρησαν εἰς τοὺς ἐνθέρμους αὐτοῦ θιασώτας. Ἐν τούτοις ἡ κριτικὴ ἐστράφη καὶ πάλιν ἐναντίον τῶν φωνητικῶν συνθέσεων αὐτοῦ καὶ διάστημα τις κριτικὸς δὲν ἠσχύνθη νὰ γράψῃ ὅτι τὸ μελοδράμα Fidelio εἶνε ἔργον κατώτερον τῆς φήμης του· ἔτη τινα καὶ οὐδὲς ἤρκεσαν ὅπως ἀποδώσῃ τὴν πρέπουσαν δικαιοσύνην. Ἀλλ' ὅμως ἐποῖται καὶ ἂν ἦνε αἱ καλλοναί, αἱ παρατηρούμεναι ἐν τῷ Fidelio, ἐν τῷ Χριστῷ ἐπὶ τοῦ ὄρουσ τῶν Ἑλαίων, ἐν τῇ μεγάλῃ λειτουργίᾳ εἰς γέ, ἐν τοῖς λυρικοῖς ἀσμασι (cantates) καὶ ἐν τῇ θαυμασίᾳ χορωδίᾳ τῆς Ἀδελφῶν, ὁ Βετχόβεν εἶνε κατὰ πολλὰ κατώτερος τοῦ Μότσαρτ καὶ αὐτοῦ τοῦ Οὐίβερ ἐν τῇ φωνητικῇ μουσικῇ καὶ ἐν τῷ λυρικῷ δράματι. Τὸ ὀρμητικὸν πνεῦμα καὶ ἡ ἀνεξάντλητος φαντασία του, ἐκώλυον αὐτὸν νὰ σεβασθῇ τὰ ὄρια τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς, ἀφ' ἧς ἀπῆται ἀδύνατα κατορθώματα· ὑπάρχουσι μέρη ἀνεκτέλεστα ἐν τῇ συμφωνίᾳ μετὰ χορῶν ὡς καὶ ἐν τοῖς λυρικοῖς ἀσμασι (cantates) καὶ ἐν τῷ Fidelio· τούτο δὲ διότι ἡ κωφότης δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ κρίνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος χωρίου γεγραμμένου εἰς τοὺς ἀρχαίτους τόνους τῆς φωνῆς. Ἡμέραν τινα ἐνῶ ἐπανελάμβανον, ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του, τὸ ἐκκλησιαστικὸν μελοδράμα (oratorio) ὁ Χριστὸς ἐπὶ τοῦ ὄρουσ τῶν Ἑλαίων, αἱ δεσποινίδες Sontag καὶ Unger, ψάλλουσαι ἡ μὲν τὰς μονωδίας ὑψιφώνου, ἡ δὲ τὰς τῆς ἀνθυψιφώνου, ἤρχισαν ἀστείως μετ' αὐτοῦ. Μὴ δυνάμενοι νὰ φθάσωσιν εἰς τόνους τινας πολλὰ ὑψηλοῦς, παρεκάλεσαν τὸν μουσουργόν, εἰ δυνατόν, νὰ τοὺς μεταβάλλῃ αὐδοκῶς, εἶπε, σὰς παρακαλῶ νὰ ψάλλητε ἀκριβῶς ὡς εἶνε γεγραμμένον· ὁμολογῶ ὅτι ἡ μουσικὴ μου δὲν διερμηνεύεται εὐκόλως, ὅσον τὰ ὄρατα μέρη τῶν Ἰταλῶν μου-

σικῶν, ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ ἐκτελέτῃ ὅπως ἔχει.»—«Ἀλλ' εἰς ἂν ἦνε ἀδύνατον διδάσκαλε;»—«Πρέπει, πρέπει, εἶπεν ὁ Βετχόβεν, σείων τὴν κεφαλὴν.»—«Εἶσθε ὁ τύραννος τῶν δυστυχῶν ἀοιδῶν,» ἀντίπε ζωπρῶς ἡ δεσποινὶς Unger· καὶ αἱ δύο ἀοιδοί, συνεννοούμενοι ὡς δύο λωποδύται ἐν πηνυγύρει, μετέβαλλον σιωπηρῶς τὰ περὶ αὐτοῦ λόγους· μέρη, ὁ δὲ μουσουργὸς οὐδὲν ἐνόησε τὴν πηνυγύρειαν.

Ἐν τῇ ὀργανικῇ μουσικῇ καθορᾶται ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ πρωτοτυπία τοῦ Βετχόβεν. Ποιητὴς ὢν λυρικός, φαντασία μεγαλοπρεπῆς καὶ γοητευτικὴ, δὲν ἀναγνωρίζεται εἰμὴ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ὀργάνων ἐκείνων, ἅτινα ὁμιλῶσι πᾶσαι τὰς γλώσσας· καὶ ἐπαναλαμβάνουσιν ἅπαντας τοὺς τόνους τῆς φύσεως. Ὁ μουσουργὸς ἡμῶν ἔδωκε νέαν μορφήν εἰς τὴν συμφωνίαν τὴν μελοποικίαν (sonate) καὶ εἰς ἅπασαν ἐν γένει τὴν ποίησιν τῶν ἤχων· μεγαλύνει τὸν στέφανον αὐτῶν καὶ σχηματίζει εἰκόνας ἐν αἰ· ἡ μᾶλλον ἀχλίωτος φαντασία συνάπτεται μετὰ τοῦ λογισμοῦ τῆς ὀδύνης καὶ τῆς δραματικῆς ἀρᾶς. Ὁ δὲ διακριτικὸς χαρακτηρ τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς τοῦ Βετχόβεν εἶνε, ὅτι ἐποικῆθη ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν πραγματικοῦ αἰσθήματος, αὐτὸς προδίδει τὸ μυστικὸν καὶ ἀπεικονίζει τὰς μεταβολὰς, καὶ ὅπως ἐνοήσῃ τις καλῶς αὐτὸν, πρέπει νὰ γνωρίσῃ τὴν ζωὴν του· τοσοῦτον δ' ἀληθῆς εἶνε ὅτι ἡ μουσικὴ τοῦ Βετχόβεν, καὶ ἰδίως αἱ μελοποιίαι διὰ κλειδοκῶμβάλου, εἰσὶν ἡ δραματικὴ ἔκφρασις αἰσθημάτων ἀληθοῦς, ἡ ἰδανικὴ εἰκὼν συμβάντος τῆς ζωῆς του, ὥστε συνίστα ἐπισταμένους εἰς τοὺς ἐκδότας· νὰ διακτῶσιν ἅπαντα τὰ αἰσθητικὰ ἐπίθετα, τὰ δοθέντα ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ἔργα του. Διὸ ἕκαστον τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀναφέρεται εἰς ἐπεισόδιον τῆς ζωῆς του, τοῦ ὁποῖου τὴν μνήμην δικαιοῦνται. Οὕτω π. χ. ἡ ἠρωικὴ συμφωνία (εἶνε ἡ τρίτη παρατωμασία τῷ 1804), ἔγραψεν πρὸς ἐξμνήσιν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος· ἑτέρα τετρακώδια opera 42, ἐν ἧ εὐρίσκαται adagio μελωδία λίαν συγκινητικῆς, συντέθη τὸ ἔργον τοῦ 1825, μετὰ μακρὰν αὐτοῦ ἀσθένειαν καὶ εἰς ἀνάμνησιν αὐτῆς· εἰς πλείστας δὲ εὐγενεῖς κυρίας, αἵτινες κτύπησαν νὰ ἐλκύσωσι τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, ἀφιέρωσαν μουσικὰ ἔργα, ὡς π. χ. τὴν εἰς ul dièse mineur μελοποιίαν ἣν ἀφιέρωσεν εἰς τὴν φιλιτίνην του Giuletta di Guicciardi.

Ἄπαντες οἱ βιογράφοι τοῦ Βετχόβεν διτιροῦσι τὰ ἔργα αὐτοῦ εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας, αἵτινες ἀναλογουσι πρὸς τρεῖς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ βίου τοῦ μεγάλου ἀνδρός. Οἱ τρεῖς οὗτοι τρόποι, ὡς λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, παρατηροῦνται εἰς ἅπαντας τοὺς μεγαλοφυεῖς ἀνδρας, τοὺς μὴ θανόντας πολλὰ νέους, ὡς ὁ Τάσος, ὁ Ροκκῆλ, ὁ Μότσαρτ καὶ ὁ Βέρων· δηλοῦσι τὰς τρεῖς μεγάλας προόδους, αἱ διατρέχει ἀδιελπίτως τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸ ἀπαίσιον τέλος του· ἡ νεότης, ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ παρακμὴ. Κατὰ τὴν πρῶτην περίοδον ὁ ἀνθρώπος προετοιμάζεται καὶ

ἐξασκείται εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ βίου ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς μητρὸς του. εἶτα ἀναπτύσσεται ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν παθῶν· τέλος φθίνει καὶ ἀποθνήσκει. Οὕτω καὶ ὁ Βετχόβεν, κατὰ μὲν τὴν πρῶτην περίοδον, ἐκτενομένην ἀπὸ τοῦ 1790 μέχρι τοῦ 1800, μιμεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον τοὺς προγενεστέρους αὐτῷ μουσικούς· καὶ ἰδίως τὸν Μότσαρτ, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, ἀρχομένην συγχρόνως τοῦ αἵωνος καὶ παρατενομένην μέχρι τοῦ 1816, θραύει τὰ δεσμὰ, τὰ κριτούντα αὐτὸν ὑπόδουλον ἐπὶ τῶν ὀργάνων τοῦ παρελθόντος καὶ ἀναπτύσσει τὸ μεγαλεῖον τῆς ἰδίας αὐτοῦ φύσεως, κατὰ δὲ τὴν τρίτην καὶ τελευταίαν περίοδον, ἐκτενομένην ἀπὸ τοῦ 1816 μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὑπερβαίνει τύπους τινὲς τῆς μελοποιίας, προδίδοντας τὸ σύστημα μᾶλλον, ἢ τὴν ἰδίαν κλίσιν νέας τινὲς ἐμπνεύσεως. Τὴν σήμερον ὁ Βετχόβεν εἶνε ἀντικείμενον θαυμασμοῦ ἀπεριορίστου, συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἀπολαύει μετὰ τῶν θεασωτῶν τῆς μουσικῆς σεβασμοῦ ἀνυψουμένου μέχρι λατρίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνθέσεων τοῦ μεγάλου μουσοῦ· γοῦ εἶνε μέγιστος καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἀκριβῆ κατάλογον· ὑπάρχει ἐν τούτοις φυλλάδιον δημοσιευθὲν ἐν Λειψίᾳ ἐπιγραφόμενον Κατάλογος τῶν ὀργανικῶν ἔργων τοῦ Βετχόβεν, ἀναριθμῶν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς 102<sup>1</sup>· παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἀναριθμήτους μεταβολὰς διάφοροι μουσικοὶ παρεσιήγαγον εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα του, ἐξ ὧν ὑπερέχουσιν αἱ ἐννέα συμφωνίαι καὶ αἱ διὰ κλειδοκωμβάλου μελοποιίαι, ἀριθμούμεναι εἰς τεσσαράκοντα ἐννέα, καὶ τούτων ἡ 14, ἡ 17 καὶ ἡ 23, 27 καὶ 29.

Παρατοῦμεν τὴν ἀτελῆ μὲν βιβλίω, καταστάσαν δὲ ἡδὴ ὀλίγον μακρὰν, βιογραφίαν τοῦ μεγάλου μουσοῦργου, ἐπιλέγοντες. Ὁ Βετχόβεν εἶνε ὁ τολμηρότερος θαλασσοπέρους ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ τῆς ἀρμονίας· ἐνίοτε ἀποπλανᾶται τῆς ὁδοῦ, καθίσταται ἀφανής, ἀλλὰ τάχιστα ἐπανακτάται, οὐδέποτε δὲ χωρὶς νὰ ἀνακαλύψῃ νέον κόσμον.

A. GOTTEN

## ΓΡΙΖΕΛ ΚΟΧΡΑΝ.

(Σκανδιναυικὴ παράδοσις)

Κατὰ τὴν θορυβώδη ἐποχὴν τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῶν Στουαρτῶν καὶ τῆς τελευταίας αὐτῶν ἀνατροπῆς, ἡ Σκωτία περιήλθεν εἰς μεγίστην ἔχθραν πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν. Τρεῖς, ἐν διαστήματι 28 ἐτῶν (1660—1688), ἐπανάστη αὐτὴ κατὰ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν διοικητικῶν μέτρων, ἅτινα ἡ κεντρικὴ Κυβέρνησις ἐπεθύμει νὰ τῇ ἐπιβάλῃ. Ἐν τῇ τελευταίᾳ τῶν ἐπαναστάσεων τούτων, ἀνεφάνη ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς ἡ ἀ-

1. Ὁ Λουδοβίκος Βάν Βετχόβεν συνέθεσεν ἐκτὸς τοῦ μελοδράματος Fidelio καὶ εἰσαγωγὰς εἰς τὰ μελοδράματα Ἐγγόνων, Προμηθεῖα, Ἐρείπις τῶν Ἀθηναίων κτλ.

τρήματος νεάνις, ἡ καταστήσασα ἐν Σκωτίᾳ δημοτικώτερον τὸ ὄνομά της, ἐνεκα τῆς μεγίστης αὐτῆς ἠρωικῆς πράξεως.

Σὺρ Ἰωάννης Κόχραν—ὁ πατὴρ τῆς ἡμετέρας ἠρωίδος, ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ πρώτου κόμητος τοῦ Δουνδενάλδ, οἰκειότατος φίλος τοῦ Σιδνεῦ, τοῦ Ρώσελ καὶ ἄλλων ἡγετῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως—ἐπεχείρησε νὰ βελτιώσῃ τὴν τύχην τῆς πατρίδος του· πλὴν, μετὰ μακροχρονίους καὶ ματαίως προσπάθειαι, οὐδὲν κατορθώσας, ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ στέγην, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἀμερικήν.

Τὸ 1683 μετέβη εἰς Λονδίνον, σκοπῶν τὴν διοργάνωσιν ἐταιρίας τινὸς μεταναστατῶν διὰ τὴν μεσημβρινὴν Καρολίαν· ἀλλ' ἐνταῦθα συνηνώθη μετὰ τινος ὁμίλου Οὐίγγων, σκοποῦντων τὴν διέγερσιν γανικῆς στάσεως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Σκωτίᾳ, ἕκαστος διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀναγκάσων τὸν Βασιλέα νὰ μεταπέμψῃ τὸ ὑπουργεῖον, ἀποβάλλῃ δὲ τοῦ θρόνου τὸν δούκα τῆς Υἱόρκης. Συνεπεία τῶν συμφωνιῶν τούτων, ὡς μετέσχεν ὁ Σὺρ Ἰωάννης, προητήθη τῶν περὶ μεταναστεύσεως σχεδίων καὶ ἀνέλαβε μετὰ τοῦ κόμητος δ' Ἀργυλ τὴν ἐξέγερσιν τῆς Σκωτίας.

Ἡ συνωμοσία ἀνεκαλύφθη διὰ τῆς προδοσίας ἀσήμων τινῶν ἀνδρῶν· καὶ τινες μὲν τῶν κυριωτέρων συνωμοτῶν, ἐν εἰς ὁ Ρώσελ καὶ ὁ Σιδνεῦ, συνελήφθησαν καὶ ἐθανατώθησαν, ἄλλοι δὲ κατόρθωσαν νὰ δραπέτεύσωσι· τούτοις συγκατελέγοντο ὁ κόμης δ' Ἀργυλ καὶ ὁ Ἰωάννης Κόχραν, οἵτινες καταφυγόντες εἰς Ὀλλανδίαν, ἐνθα διέμεινον μέχρι τοῦ 1685, ὅτε, ἀποθανόντος Καρόλου τοῦ Β' καὶ μαθόντες τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν τοῦ δούκα τῆς Υἱόρκης, δὲ λίαν ἐδεδύσαντο, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς Σκωτίαν, νὰ καλέσωσι τοὺς Πρεσβυτεριανούς εἰς τὰ ὄπλα καὶ μετὰ τῶν ἐθελοντῶν τούτων νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὅθεν ἐπεβίβασθη ἐν αὐτῇ κατὰ Μάιον, ἡ Κυβέρνησις ὅμως προεδοποιοῦντα περὶ τοῦ σχεδίου των, ἔλαβεν ἅπαντα τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως ματαιώσῃ τὸ ἔργον των. Συνεπεία τούτου οἱ περὶ τὸν κόμητα δ' Ἀργυλ διεσκορπίσθησαν, οὗτος δὲ συνελήφθη καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Τοῦτο ὅμως κατ' οὐδὲν ἀνεχάτισε τὴν πρόθεσιν τοῦ Κόχραν ἐπὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐδάφους, ἐπειδὴ ἠλπίσεν ὅτι θὰ προσελάμβανε καὶ ἄλλους συμμάχους. Διαβίβων ὅμως τὸν ποταμὸν Κλόυδ μετὰ διακοσίων ἀνδρῶν, εὐρέθη αἴφνης ἀπέναντι τῆς Βασιλικῆς λεγῶνος· μετὰ πεισματώδη δὲ καὶ αἱματηρὸν ἀγῶνα, ὑπέικων τῇ ἀμειλίχῳ αὐτοῦ συμφορᾷ, διέλυσε τοὺς περιλυπομένους ὁπαδούς του καὶ ἀπεσῶρθη εἰς ἐρημὸν τινα οἰκίσκον, ὅπως εὐρὴ ἀσφαλὲς καὶ γαληνιαῖον ἄσουλον, πλὴν εἰς μάτην, διότι καὶ ἐνταῦθα ἐπροδόθη. Μετὰ τινος ἡμέρας ἤγειο ἀσκαπῆς καὶ σιδηροδέσμιος εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Ἐδιμβούργου, ὅπου ἐφυλακίσθη καὶ μετ' οὐ πολὺ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, οὐδόλως συντελεσασῶν τῶν δραστηρίων προσπαθειῶν καὶ παρακλήσεων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κόμητος Δουνδενάλδ, καίτοι φίλου πιστοῦ καὶ ἀφοσι-





—Μοι φαίνεται όμως, εξηκολούθησεν, ότι αν σοί ηλ-  
θον ή όρεξις να γείνης κλέπτης εις την ηλικίαν σου,  
καταλληλότερον είναι να κλέψης, αν σοί επιτύχη, τους  
καρπούς, γραίαις τινος; ή να σταματήσης άνδρα, ως εί-  
μαι εγώ, οστις εκτελεί την βασιλικήν ταχυδρομικήν  
υπηρεσίαν. Ευχρίστησον τον Θεόν, ότι εύρες άνθροπον  
μη επιθυμούντα να χύση αίμα επί ματαίω, και μη με  
αναγκάσης να μεταχειρισθώ τα όπλα μου.

—Ουδ' εγώ επιθυμώ να ιδω αίμα χυνόμενον' απήν-  
τησεν εντόνωσ, ή Γρίζελ, αν όμως δεν με άκούσης τότε  
το χειρότερον δι' εσε' διότι, ως σοί προείπον, μοι ά-  
ναγκιούν οι σάκκοι ούτοι και πρέπει να τους λάδω.  
'Εκλεξον λοιπόν!

Και ταύτα είπούσα, έλαθεν εν τών κεκρυμμένων υπό  
τά ένδύματά της πιστολίωv, και το έπρότεινε

—Τό αίμα επί σε! άνέκραζεν ο ταχυδρόμος, και  
έκυροδύλησεν, αλλά μόνον το έναυσμα ήψε, διότι ο σω-  
λήν ήτο κενός.

Απέριψε βροσφημών το όπλον, έσυρε ταχύως το  
έτερον, άλλ' ουχι με διάφορον αποτέλεσμα του πρώτου.  
'Οργισθείς εν της διττης ταύτης άποτυχίας, άρίππευσε  
και προχώρησε προς την Γρίζελ, ίνα εκτραχηλίση αυ-  
τήν, άλλ' αυτή μεν έφυγε ταχύως εις άποστασίν τινα  
δι' ευστρόφου κινήσεως, συνάμα δε ο ίππος του ταχυ-  
δρόμου, άφθείς ελεύθερος, έτρεχε μετά των σάκκων ή  
Γρίζελ φθάσασα αυτόν τον έλαβε από τας ήνίας και  
άνεχώρει δρομαίως, φωνάζουσα εις τον έκπεπληγμένον  
ταχυδρόμον να ένθυμη του; λόγους της και να μη πλη-  
σιάζη εις το δάσος. Και τω έντι' ύπήκουσεν ο δυστυ-  
χής και διπυθύνθη εις Βελφόρδ.

Η Γρίζελ έπροχώρησεν εις τά ένδοτέρα του δάσους,  
έδεσε τους δύο ίππους από τινος δένδρου, και σχίσασα  
διά τινος μαχαίρας τους σάκκους, ήρχισε να εξετάζη  
το περιεχόμενον. Αδιαφορούσα περι των μικρών ιδιωτι-  
κών επιστολών, μόνον τας μεγάλας και δι' εύρέων σφρα-  
γίδων έσφραγισμένας ήνοιγε με τρεμούσας χείρας. Εκ  
τούτων μία περιείχε την επικύρωσι της καταδικής  
του πατρός της, έτεραί δε άλλας αποφάσεις κα: άλλων  
κατηγορουμένων. Πάσα ταύτας διασχύσασα, τά μεν τε-  
μάχια έκρυψεν εις τον ύπενδύτην της, τους δε φακέ-  
λους άφισεν επί του εδάφους, και έπανήλθε προς την  
τροφόν της, ένθα, άφου πρώτον έκαυσε και τά ελάχι-  
στα των τεμαχίων, ένεδύθη τά ίδια αυτής φορέματα και  
εξηκολούθησε την εις 'Εδιμβούργον οδοπορίαν της, απο-  
φεύγουσα όσα το δυνατόν τας δημοσίας οδούς, και  
καταλύουσα, ως και πρότερον, εις τας έρήμους υί-  
κίας.

Μετά δύο ημέρας έσχε την χαράν να ριφθ ή εις τας  
άγκάλας του πατρός της.

Τό τοσοϋτον επιδείξιός παρασκευασθέν σχέδιον είχεν  
επιτύχει. Η έλπίς της νέας, δεν ώφειλε να απο-  
βή άπατηλή, διότι εκ της αναβολής, ήν έπέφερον ή  
ήρωική της Γρίζελ πράξις, προσφόρως ώφελήθει ο κόμης  
Δουνδενάλ, επέτυχεν, ίνα τή συμπράξει του Ιερώς Πί-  
-

τερς και τή πληρωμή εκατόν χιλιάδων φράγκων, δοθη  
ή χάρις τω Ιωάννη Κόχραν.

Επί μακρόν χρόνον, ή ήρωή; Γρίζελ, έτήρκεν υπό  
τον πέπλον του μυστηρίου το τολμηρόν αυτής κατορ-  
θωμα, και μόνον άφου, της ειρήνης γενομένης, εξη-  
σφαλίσθη ή τωv πολιτών έλευθερία, δεν έφοβήθη πλέ-  
ον να άποκαλύψη αυτό, διό Σκωτός τις ευπατρίδης,  
ένυμφεύθη την γενναίαν και άποφασιστικήν Γρίζελ, με-  
γάλως επί τοιαύτη συζύγω σεμνυνόμενος.

XAVIER MARMIER

Μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας.

K. A. T.

ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ.

(εκ των του ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΥΦΦΩΝΟΣ).

Θνητέ, διατί φοβείσαι τον θάνατον, εάν ζήσας κα-  
λώς δεν φοβείσαι τας συνεπειάς αυτού; Διαιτή τρέμεις  
πρό της στιγμής, εις ήν μύριαί άλλαι μοιραις σε προ-  
ποίμασεν σιωπαί; Μη ο θάνατος δεν είναι φυσικός, ως  
και ή ζωή; και άμφοτέρω μη δεν συμβαίνουσιν ήντιν  
όμοίως, χωρίς το παράπαν να έχωμεν γνώσιν αυτών;  
'Ερώτησον τους συνειθίσαντας να εξετάζωσι τας τε-  
λευταίας των θνησκόντων στιγμάς και να συλλέγωσι  
τά τελευταία αυτών αισθήματα, και παρά πάντων ο-  
μοφώνως θέλεις μάθει, ότι, εξαιρέσει ολίγιστου αριθ-  
μου όξειων άσθενειών, καθ' ός ή ταραχή, προξενουμένη  
υπό σπασμωδικών κινήσεων, φαίνεται άποδεικνύουσα τας  
άληθδνας του άσθενούς, εν πάση άλλη άσθενεία απο-  
θνήσκουσιν άταράχως, βραδέως και άπόνως: και αυτά  
δε αι φοβερή εκείναι των όξειων άσθενειών άληθδ-  
νες έμποιοϋσι μείζονα τρόμον τοις θεωμένοις ή τωv έ-  
πιθανάτω άγωνίαν: διότι πίσσοι εις τοϋτο του βίου το  
έσχατον σημείον γενομένου οϋδεμίαν συνειδραιν των όσα  
έπαθον, ή των όσα ήσθάνθησαν είχον; 'Οντες εν τού-  
τω του χρόνου είχον πύσει ύπάρχοντες δι' έξυτους,  
και από του αριθμού των ήμερών των είχον άποσβεσθ ή  
πάσαι οι ήμέραι, ός εν τοιαύτη διήλθον καταστάσει,  
και περι των οϋδεμίαν ιδέων είχον.

Οι πλείστοι λοιπόν των ανθρώπων αποθνήσκουσι  
χωρίς να το γνωρίζωσιν' εκ δε των ολίγων των δικ-  
τηρούντων μέχρι της τελευταίας στιγμής τας αισθήσεις  
αυτών, οϋδεις εύρέθη στερούμενος της έλπίδος ότι θέλει  
έπνέληθ εις την ζωήν, εν τω ταχει βήματι σπύδει προς  
τον τάφον. Η φύσις προς εύτυχίζν του ανθρώπου ά-  
πέδωκεν αυτώ το αισθημα τοϋτο ισχυρότερον του λο-  
γικού. Ο άσθενής ο άνίχτον άσθνεΐνν άσθενών, ο δυ-  
νάμενος να κρίνη περι της καταστάσεώς του εκ συχνών  
και όμοίων παραδειγμάτων, ο εκ των άνησυχιών της  
οικογενείας του, των δακρύων των φίλων του, του τρό-  
που της θεραπείας ή της έγκαταλείψεως των Ιατρών  
περι της προσεγγίσεως του θανάτου αυτού οφείλων να  
πεισθ ή, τούναντίον οϋδεις τούτων πείθεται, και μόνον

εις την ιδίαν πέποιθε κρίσιν. Δεν πιστεύει τας κρίσεις  
των άλλων, και θεωρεί αυτάς ως φόβους άδασίμους:  
εν όσω αισθάνεται, δεν σκέπτεται, δεν συλλογίζεται  
άλλο τι ή έξυτόν' ένθ δε τά πάντα δι' αυτον είσι  
πεθνηκότα, ή έλπίς μόνη ζή.

Ρίψον τους οφθαλμούς σου επί άσθενούς εκατοντά-  
κις είπόντος σοι ότι είναι επιθανάτως άσθενής, ότι είναι  
άδύνατον να έπνέληθ εις την ζωήν, ότι είναι έτοιμος  
να έκπνεύσθ: ρίψον τους οφθαλμούς σου επί αυτου, αν  
τυχόν τις είτε εκ μεγάλης προς τον άσθενή αγάπης  
είτε εκ άδιακρισίας αναγγελίη αυτώ ότι επέστη ή ώρα,  
καθ' ήν μέλλει να κοιμηθ ή τον ύπνον τον αιώνιον, και  
μελέτησον επί του προσώπου του τοϋτο θέλει καταστή  
πελιιδνόν ως το του ανθρώπου, εις εν άπρόσπτος δεινή  
αναγγέλλεται είδησις: ο άσθενής λοιπόν οϋτος δεν πι-  
στεύει εις ό,τι αυτός συγχρόνως ώμολόγη; Η άλλοίωσις  
αϋτη δεν εδ διδάσκει ότι οϋδδώς ήν πεπεισμένος ότι  
μέλλει ν' αποθάνη; Έχει μόνον άνησυχίας τινάς περι  
της καταστάσεώς του, αιτινές είναι ολίγωτεροι της έλ-  
πίδος, και αναμφισβόλω, αν ή φιλική ή άδιάκριτος έ-  
κείνη διαβεβαίωσις δεν γίνεται, ο θάνατος ήθελεν επ-  
έλθει εις τον άσθενή χωρίς παντάπασι να τον ίδη.

Ο θάνατος λοιπόν δεν είναι όσω τον φανταζόμεθα  
τρομερός: τον κρίνομεν κακώς μακρόθεν' είναι φάσμα,  
όπερ έμποιεί μεν τρόμον υπό τινος άποστάσεως όρω-  
μενον, εξαφανίζεται δε πλησιάζον' δεν έχομεν λοιπόν  
περι αυτου είμη έσφαλμένας γνώσεις: τον θεωρούμεν  
οϋ μόνον ως την μεγαλειτέραν δυστυχίαν, αλλά και ως  
κακόν συνυδευόμενον υπό του δριμυτέρου πόνου και επ-  
ωδινωτάτων άγωνιών' προσεπαθήσαμεν μάλιστα να με-  
γαλύνωμεν εν τη φαντασίā ήμών τας επιθανάτους ταύ-  
τας εικόνας, και να αυξήσωμεν τους φόβους μας, συλ-  
λογιζόμενοι επί της φύσεως του πόνου. Πρέπει να ήνε  
δριμύτατος, είπον, καθ' ήν στιγμήν ή ψυχή χωρίζεται  
του σώματος: δύναται επίσης να ήνε διαρκέστατος, ά-  
φου του χρόνου μη έχοντος έτερον μέτρον ή την διαδοχήν  
των ήμετέρων, ιδέων στιγμή ζωηροτάτου πόνου, καθ'  
ήν τόσον ταχύτεραι είναι αι αντιλαμβανόμεναι περι αυ-  
του ιδέαι, όσω μείζον ο πόνος, δύναται να φανή ήν  
μακρυτέρα αιώνος, καθ' εν οϋται διαδέχονται άλλήλας  
ήσυχως και σχετικώς προς τά ήσυχια αισθήματα, ά-  
τινα συνήθως συγκινούσιν ήμας. 'Οποία κατάχρησις της  
φιλοσοφίας εν τω συλλογισμω τούτω! Δεν θα ήτο ά-  
ξιος να σημειωθ ή, εάν έστερείτο συνεπειών' άλλ' επε-  
νεργεί επί τας δυστυχίας του ανθρώπινου γένους. Κα-  
θιστά την όψιν του θανάτου χιλιάκις φρικωδετέραν,  
παρ' ότι πράγματι δύναται να ήνε και εν δεν ήτο  
είμη ελάχιστος ο αριθμός των υπό της εύλογουφανούς  
όψεως των ιδέων τούτων άπατωμένων, θα ήτο πάν-  
τοτε ώφέλιμον να τας καταστρέφωμεν, και δεικνύω-  
μεν το σφαλρόν αυτών.

Όταν ή ψυχή ήνώθη άρτι μετά του σώματος ή-  
μων, ήσθάνθημεν ήδονήν υπερβολικήν, χαράν ζωηράν και  
παχειν, προαφέρουσαν και καταθέλγουσαν ήμας; Ο

KOPINNA ΠΕΡΙΟΔ, ΑΝΑΓΝ.

χι. Η ένωσις αϋτη έγινετο χωρίς παντάπασι να αι-  
σθανθώμεν αυτήν. Επομένως και ή αποχώρισις πρέπει  
όμοίως να γίνηται, χωρίς οϋδέν αισθημα να προξενήθη.  
Διότι επί τίνος βασιζόμενος θέλεις παραδειχθ ήτι ο  
χωρισμός της ψυχής από του σώματος δεν δύναται να  
γείνη άνευ σφοδρού άλγους; 'Οποία άφορμή δύναται  
να παραγάγη ή προξενήση τον πόνον τουτον; Δύνασαι  
να όρίσης αν έδρεύη εν τη ψυχή ή εν τω σώματι; Ο  
πόνος της ψυχής δεν παράγεται είμη υπό της ιδέας:  
ο του σώματος είναι πάντοτε ανάλογος προς την άδυνα-  
μίαν αυτου: κατά την στιγμήν δε του φυσικού θα-  
νάτου το σωμα είναι υπέρ ποτε άσθενές: δεν δύναται  
επομένως να αισθανθ ή είμη ελάχιστον πόνον, εάν αι-  
σθάνηται τινα. P.

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Δυσκόλως έμπορεί ο αρχαιολόγος να είπη τι νέον περι  
'Ακροπόλεως. 'Αλλ' επειδή τά μεν περι αυτης γραφέντα  
είναι μονομερή, ή δε ιστορία της δεν έληξεν εισέτι δυ-  
νατόν να εύρεθ ή νέα άποψις εξετάσεως. Η ενότης της ι-  
στορίας πρέπει κατ' έξοχήν να ζητηθ ή εν τω σημείω,  
όπου ήρξατο ή πολιτική ιστορία του κόσμου. 'Εν Αθή-  
ναις καταπλήττει ήμας έσχάτη αρχαιότης και έσχάτη  
καινότης: ύπάρχουσιν αυτόθι κίρια από της χθες, από  
χιλίων, και από διασχίλων έτών' άλλ' αι τρεις αυται  
τάξεις ίστανται εν δυσαρέτωv αντιθέσει προς άλλήλας,  
άνευ κοινου δεσμου, δυναμένου να τά άποδείξη μέλη  
μιας και της αυτης συνεχούς σειράς, ως εν Ρώμη: τού-  
του ένεκα, εν Ρώμη διατρίβοντες, δεν λησμονούμεν  
ότι διατρίβομεν εν Ρώμη' εν Αθήναις δε παρεπιδη-  
μούντες, δεν ένθυμούμεθα ότι διάγομεν εν Αθήναις:  
Τούτου αιτιοι είναι ουχι οι πάλοι οϋδε οι νυν Αθηναίοι,  
αλλ' οι Τούρκοι, οι δεσπόσαντες άλλοτε των Αθηνών,  
είτα δε εκδιωχθέντες. 'Εν Ρώμη τούναντίον ο Τούρκος  
οϋτε ιδέσποσε πόποτε, οϋτε ιδέησε να εκδιωχθ ή. Τούτο  
αληθεύει επί της πόλεως, ουχι επί της Ακροπόλεως.  
'Ενταϋθα οϋδέποτε λησμονούμεν ότι διατρίβομεν εν Α-  
θήναις: στρέφοντες δε πρεπόντως τους οφθαλμούς, νοού-  
μεν ότι αι Αθηναί δεν έζησαν 200 ή 300 έτη πρό δύο  
χιλιετηρίδων, ύπάρχουσι δε από της πρωτοφανούς ά-  
νατολής του ευρωπαϊκου πολιτισμου μέχρι των καθ' ή-  
μας χρόνων. Η Ακρόπολις δεν είναι άλλως ο τόπος,  
εν τω τά μεγάλα έργα της εποχής του Περικλέους δύναν-  
ται να χραισμεύσωσι πρότυπα μουσειών' έχει δε ιστορίαν  
πολλω μεταγενεστέραν. Ο Παρθενών και τά Προϋλαία  
είναι μνημεία μιας μόνης και δη της λαμπροτάτης ο-  
ψεως εν τη ιστορία πόλεως, ήτις εκ ίσου ώφειλε να  
καταλέγη εις τά μνημεία της το εν ταίς ήμέραις του  
Θουκυδιδου σεπτόν και μυστηριώδες παλαιότατον τείχος  
και τά προτειχίσματα τά άνεγερθέντα υπό του έσχάτου  
'Οδυσσεώς εν τω κατά Τούρκων άγωνί. Πάντα δη συνα-  
12

έχονται ἀλλήλοις καὶ ἐμπνέουσι ἀέθρα εἰς τὸν ἱστοριογράφον. Ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν κτιρίων τῆς, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων, ἐγράφη σαφέστατα καὶ δύνανται νὰ ἀναγνωσθῇ πᾶν ὅ,τι δὲν ἀπῆλειψεν ἡ βυρβαρότης τῆς κλασικῆς σχολαστικότητος. Τὸ προκατακλυσμαῖον τείχος, τὸ τεῖχος τοῦ Θεμιστοκλέους, τὸ τοῦ Κίμωνος περιέχονται ἐν τῇ λαμπρᾷ περιόδῳ, ἀλλὰ δὲν ἐρμηνεύονται ἐπαξίως διὰ τῆς ἀπλῆς ἐρεύνης τοῦ φιλολόγου καὶ τοῦ καλλιτέχνου. Τὰ λείψανα τῆς παναρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς, ἅτινα πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν ὀπισθεν τῶν μεγάλων κτιρίων τῆς δημοκρατίας, αἱ πέτραι αἱ ἐφάμιλλοι ταῖς ἐν Ἀργεῖ καὶ Τίρυνθι, δύνανται νὰ ἀπαγγείλωσιν ἱστορίαν ἢ ἀμοιροῦσιν ἢ Τίρυνς καὶ τὸ Ἄργος. Διὰ τί αἱ Ἀθηναὶ ὑπῆρξαν Ἀθῆναι; Διὰ τί κατέλαβον ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ θέσιν, οἷον οὐδέποτε οὐδεμία ἄλλη ἐν τῷ κόσμῳ πόλις; Ἐν τῷ ὁμηρικῷ καταλόγῳ αἱ Ἀθῆναι μένουσι καθ' ἑαυτάς. ὅλη ἡ Ἀττικὴ εἶναι ἤδη Ἀθῆναι, ἐνῶ ὁ ἐπίλοιπος κατάλογος γέμει ὀνομάτων πόλεων μικροτέρων, ὧν αἱ πλείστα ἀπώλοντο πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Ὁ Μαραθῶν καὶ ἡ Ἐλευσίς δὲν μνημονεύονται ἐν τῷ καταλόγῳ. Τὸ ἔργον εἶχεν ἤδη τελειωθῆ ὑπὸ τοῦ τελειώσαντος αὐτὸ, εἴτε Θησεύς ἦτο, εἴτε ἄλλος τις, ὁ τὰς Ἀθῆνας ἀποδείξει Ἀθῆνας, συγχωνεύσας εἰς μίαν κοινότητα τὴν πλείστην τῆς χώρας καὶ τοὺς πλείστους τῶν κατοίκων, οἷτινες, κατὰ τὴν πολιτικὴν τῶν Ἑλλήνων ἰδέαν, ἠδύνατο νὰ συνεργῶσιν ὡς μέλη μιᾶς πόλεως. Αἱ Ἀθῆναι ἐγένοντο ὅ,τι ἐγένοντο, διότι ἐν χρόνοις ἀμνημονεύτοις, ὧν μόνον μνημεῖον ὑπῆρχον αἱ ἄξιοι ἐκεῖναι πέτραι, ὅλη ἡ Ἀττικὴ εἶχεν ἀποβῆ Ἀθῆναι. Εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην ἀναστάτωσιν, ἧτις διότι εἶναι ἀμνημόνευτος, δὲν ὑπάρχει ἥττον βεβαία, ἀπειλεῖται ἡ περίπτωσις ὅτι αἱ Ἀθῆναι πρῶτον μὲν ἐστήσαν τρόπιον ἐν Μαραθῶνι, εἶτα δὲ ἡγεμόνευσαν τῆς παλιγενεσίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸ παλαιότατον τείχος, τὸ λεγόμενον τοῦ Θησεύς, καὶ τὸ νεώτατον τείχος, τὸ τοῦ Ὀδυσσεύς, εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία σελὶς μιᾶς ἱστορίας καὶ συνέχονται ἀμέσως ἀλλήλοις ὡς τὸ αἶτιον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἐἶπομεν, ὅτι, πρὸς ἀκριβῆ κατάληψιν τοῦ ἱστορικοῦ μεγαλείου τῆς Ἀκροπόλεως, δεόν νὰ ἀποβλέψωμεν ἐξ ἴσου εἰς τε τοὺς πρὸ τοῦ Περικλέους χρόνους καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτόν. Καὶ αὐτὰ ὁμοίως τὰ ἔργα τῆς περικλειᾶς ἐποχῆς ἀποβάλλουσι τὸ ἡμισυ τῆς ἀξίας των, ἐὰν μὴ συναρθῶσι μετὰ τῶν μακρῶν αἰώνων καὶ τῶν οἰκτρῶν γεγονότων τῆς κατόπιν ἱστορίας των. Ὁ οἶκος τῆς Ἀθῆνᾶς εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὁ Παρθενῶν. Ὅτε κατῶκει ἐν τῷ Ὀπισθοδόμῳ Δημήτριος ὁ Πολιορκητῆς ἐγένετο ἡ σαρκαστικὴ παρατήρησις, ὅτι οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ ἀκόλουθοι αὐτῷ ἦσαν ἄξιοι ξένοι τῆς παρθενικῆς δεσποίνης τοῦ ναοῦ. Ἀλλ' ὁ ἀρχαῖος ναὸς ὑπῆρξε Νεὸς τῆς Παρθενῶν ὑπὸ τρεῖς διαφόρους τύπους θεοσκεύματος καὶ λατρείας. Ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ αὐτοῦ σώζονται εἰκόνες ἄλλου θεοσκεύματος πρᾶξ τὸ τοῦ Φειδίου καὶ

τοῦ Ἰκτινίου μνημεῖον δὲ αὐτὰ ἐν τῶν μεγάλων σημείων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νοτιανατολικῆς Εὐρώπης, ἢ μᾶλλον τῆν σπουδαιοτάτην τῶν φάσεων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Αἰλοῦσι περὶ τῆς ἡμέρας, ὅποτε ἡ Νέξ Ρώμη ἐγένετο πάλιν βασιλεύσα πάντων τῶν ἐθνῶν, ἀπὸ Κρήτης ἕως Δουναβείως, ἀπὸ Εὐφράτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως, ὅτε, ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ θριάμβου του, ὁ Βουλγροκτόνος, ἐκ πάντων τῶν ἱερῶν τόπων τοῦ κράτους του, ἐξέλεξε τὸν ναὸν τῆς Παναχίας ἐπὶ τοῦ βράχου τῶν Ἀθηνῶν ὡς σκηνὴν, ἀφ' ἧς νὰ εὐχαριστήσῃ τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ, ἣν εἶχον διενεργήσῃ τὰ ὄπλα του. Ἰστάμενοι ἐπὶ τοῦ βράχου, ἀναμνησκόμεθα τοὺς μακροὺς χρόνους, ὅτε ὑπέστρεψεν ὁ τὴν Σάμον ὑποτάξας Περικλῆς καὶ ὁ τὴν Λυχνυδῶν ἀνακτησάμενος Βασιλεὺς. Ἐντεῦθεν καταθεώμεθα τὰς χώρας, αἷτινες ὑπέστησαν τὰς λεηλασίας τοῦ τελευταίου Φιλίππου ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς Ρώμης, καὶ τὴν πόλιν ἧτις ὑπέστη τὴν ἐφοδὸν τοῦ Σύλλα ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ Μιθριδάτου. Καταθεώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τὰ τοῦ Ἡρώδου, πλανᾶται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν ὅπου τὸ μνημεῖον ἡγεμόνος τῆς Συρίας ἐξέχει μάλιστα ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ἀθηνῶν. Ἀναλογιζόμεθα πόσον χρόνον αἱ Ἀθῆναι ἔμειναν ἐκπαιδευτήριον τῆς Ρώμης, πῶς ὁ Γότθος ἀπεχώρησεν ἐκ τῶν τειχῶν των, πῶς ὁ Ἰουστινιανὸς ἔθηκεν μὲν τὰς ἀγῶνας ὡς φρούριον, ἔθηκεν δὲ τὰς ἀπειλεῖ τὴν κορωνίδα, ἢ ἐφόρον, ὡς ἐστὶα τῆς τῶν Ἑθνικῶν φιλοσοφίας καὶ τῆς τῶν Ἑθνικῶν λατρείας. Ἀνακαλύπτομεν ὁμοίως καὶ τὸν λεπτὸν πόθον τῶν παλαιῶν ἀναμνήσεων, αἷτινες, ἐνῶ πάλιν ἀφισποῦσι τοὺς ἀρχαίους ναοὺς των εἰς τὴν νέαν πίστιν καὶ λατρείαν, τηροῦσιν οὐχ ἥττον ἀναλογίαν τινὰ τῶν παλαιότερων καὶ τῶν νεωτέρων λειτουργιῶν αὐτῶν. Ἀνακαλύπτομεν πῶς ὁ Παρθενῶν ἔμεινε Παρθενῶν πῶς ὁ ναὸς τῶν ἐθνικῶν ἦρωος Θησεύς ἐγένετο ναὸς τοῦ τῶν Χριστιανῶν μαχητοῦ Γεωργίου. Ἀναμνησκόμεθα (εἰ καὶ μὴ διαρρηθῶν μνημονεύονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταῦτα αἱ Ἀθῆναι), πῶς οἱ Ἕλληνες ἦτοι οἱ Ἕλληνοὶ, ὡς ἀποκαλεῖτοὺς τοὺς ὑποκοριστικῶς ὁ τοῦ Βυζαντινοῦ ἱστοριογράφος, πειρῶνται νὰ σώσωσι τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰσαύρου καὶ τῶν Βίκονομάχων. Κάτωθεν ἡμῶν κεῖται ἡ ἐκκλησία τῆς Βιρῆνης, κτισθεῖσα ὅποτε Ἀθῆναι καὶ Κωνσταντινούπολις ἠνώθησαν εἰς μίαν κοινὴν Ὀρθοδοξίαν, ὅποτε αἱ Ἀθῆναι ἔδοσαν αυτοκράτειραν εἰς τὸν ἀνατολικὸν κόσμον, καὶ ὅποτε τινὲς ὀνειροπόλησαν τὴν ἐνωσιν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως διὰ τοῦ γάμου δύο προσώπων ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐκ Φραγκίας. Πᾶσαι αἱ ἀναμνήσεις αὐταὶ ἀγνοοῦσι, κατὰ τὸ εἶδος, εἰς τὴν μεγάλην σκηνὴν τοῦ θριάμβου τοῦ Βασιλείου, ὅποτε μονάρχης, ρωμαῖος ἅμα καὶ Ἕλληνας καὶ σλάβος, ἐξελέξατο τὰς Ἀθῆνας καὶ τὸν Παρθενῶνα εἰς τὴν μεγίστην τελετὴν τῶν μακροχρονίων ἀγῶνων καὶ τῆς νίκης του. Μεταθεκνόμενοι εἰς ἑτέραν σκηνὴν τὸ πνεῦμα, τὸ οὐδαμῶς ἀνεχόμενον τὴν μνήμην Καίσαρος Ἑλληνιστὶ λαλοῦντος ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἀθῆνᾶς λόφου, οὐδὲ τὸν ἰταλὸν

ἡγεμόνα ἀνέχεται, ὅστις, ἐν διαθήκαις ἰταλιστὶ γεγραμμέναις, καταλείπει τὰς Ἀθῆνας κληρονομίαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Santa Maria. Τὰ μὲν πράγματα ἠλλοιώθησαν ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Περικλέους καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ Βασιλείου ἀλλ' ἐπὶ τῶν φράγκων καὶ τῶν ἰταλῶν δουκῶν ἐπανῆλθον πῶς αἱ Ἀθῆναι πολλῶ ἐγγύτερον εἰς τὴν ἀρχαίαν θέσιν των ἢ ὅποτε ἐθεώοντο τὰς εὐχαριστίας τοῦ μακεδόνος Αὐτοκράτορος. Διὰ τοῦ ὀνόματος ἐκείνου ἐγένοντο πάλιν αἱ Ἀθῆναι μίαν τῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου, οὐχ πλέον ἀπλῆ ἐπαρχία οὔτε τῆς παλαιᾶς οὔτε τῆς νέας Ρώμης. Ἦσαν ἀληθῶς χρόνοι ξένης κυριαρχίας λατίνος δουῦ, εἶχε μέγαρον ἐν τοῖς Προπυλαίοις τοῦ Περικλέους λατίνος ἐπίσκοπος ἐξετόπισε τὴν ὀρθόδοξον λατρείαν τῶν ἡμερῶν τοῦ Βασιλείου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἧτις ἦτο εἰσέτι ὁ Παρθενῶν. Ἐκείνη ὁμοίως ἦσαν ἡμέραι, ἐν αἷς αἱ Ἀθῆναι ἦσαν ἐδρα λαμπροτάτης αὐλῆς ἢ δὲ φήμη τῶν ἡγεμόνων τῆς πόλεως ἦτο διαδεδομένη ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἡ ρήτρα τοῦ ἡμετέρου Σαϊκοπήρου, λαλοῦντος περὶ Θεσεύς, δούκος τῶν Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ ἀνφενῆ ἀλλόκοτος τοῖς πολλοῖς, ὑπεμφαίνει τὸν χρόνον, καθ' ὃν εἶχον λησμονηθῆ οἱ τῶν Ἀθηνῶν βεσιλεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες, ἐσώζετο δὲ ἡ μνήμη τῶν δουκῶν των. Ἀλλ' ἡ ἀκόλαστος βυρβαρότης τῆς κλασικῆς ἀποκλειστικότητος δὲν ἀνέχεται τὴν μνήμην καὶ τὰ μνημεῖα ποιούτων ἡμερῶν. Χθὲς ἐστὶ ἵστατο ὁ πύργος τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ βρεῖς ὄγκοι του καλῶς ἔθρυσον τὰς ὀρίζοντιους γραμμάς τῆς ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἦτο ὁμοίως ὀψιγενέστερος ἦτο βάρβαρος δὲν ἀνήκεν εἰς τὰς δύο ἢ τρεῖς πεφιλημένας περιόδους ἀεμίμνησκε χρόνους, οὗς οἱ μονομερεῖς λόγιοι ἐπεθύμουν νὰ ἀπαλείψωσιν ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Ο. Μαχάφους, ὁ οὐδεμίαν ποιούμενος διάκρισιν τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντινοῦ τῷ 1204 καὶ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἀθηνῶν τῷ 1687, ἐνόμισεν ὅτι ὁ Μοροζίνης ἔσχε καιρὸν νὰ κτίσῃ τὸν σπερόν τοῦτον πύργον κατὰ τὰς ὀλίγας ἐξδομάδας τῆς κατοχῆς αὐτοῦ. Ὁ Κ. Μαχάφους, ὁ ὑπολαμβάνων τὴν Ἀκρόπολιν τοσοῦτον ἱερὰν, ὥστε ἀμάρτημα νομίζει τὴν βομβοβόλησιν τῆς καὶ δὴ καὶ τὴν ἐκείθεν ἐκδιώξιν τῶν Τούρκων, ὁ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν ὑπαρξιν ἐκτιμῶν ὀλιγώτερον ἢ τὴν διατήρησιν τοῦ δεινῶς ὀγάλματος ἢ στήλης, κραυγάζει κατὰ τῆς παντελοῦς καταστροφῆς αὐτοῦ. Τοιαύτης ἀκολάστου βυρβαρότητος αἷτιος ὑπάρχει ὁ Κ. Σχλίμαν ἐπεθυμούμενος δὲ νὰ μάθωμεν καὶ τοὺς Ἕλληνας συνενόχους του. Ὁ πύργος ἐκνήφαισται. Σπουδαιοτάτον μνημεῖον μιᾶς ἱστορικῆς τῶν Ἀθηνῶν ἐποχῆς καινδαφίσθη ἐπὶ τῇ ἀλλοκῶτῳ προφάσει μήπως ὑποκάτωθεν αὐτοῦ εὑρεθῶσιν ἐπιγραφαί. Ἀλλὰ κατὰ βουλήν τῆς ὑστεροποίνου Νεμέσεως, ἀφοῦ ἐτελείωσαν τὴν καταστροφὴν οἱ ὀλετήρες, δὲν ἀντημείφθησαν δι' εὐρέσεως νέων ἐπιγραφῶν. Οὐδὲν ἀφρονέστερον, οὐδὲν μᾶλλον ἀντικείμενον εἰς τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τῆς φιλολογίας καὶ ἀρχαιολογίας, ἢ αἱ τοιαῦται ἀπέπειραι τοῦ ἀπαλείψαι οἰανδήποτε ἱστορικὴν ἐποχὴν. Καθ' ἡμᾶς οὐ μόνον ὁ τοῦ δουκὸς πύργος, ἀλλὰ καὶ ὁ τουρκικὸς

μιναρὸς ἔπρεπε νὰ διατηρηθῆ διότι ὁ Παρθενῶν, ὁ πρῶτος ναὸς τοῦ ἀρχαιοτάτου ἑλληνικοῦ θεοσκεύματος καὶ δύο τύπων τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατέστη τελευταῖον τέμενος τουρκικόν. Πᾶν τέμενος ἔχει, φυσικῶ τῷ λόγῳ, καὶ τὸν μιναρὸν του. Τὸ κατώτερον μέρος του σώζεται ἐν εἴδει κλίμακος τὸ ἀνώτερον ὁμοίως, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ χαρὰ κτηριστικόν, ἐγένετο ἄφαντον ἀγνοοῦμεν, ἐὰν κατησφίσθη ὑπὸ κακοβούλου γνώμης ἢ ἐν τινι τῶν πολιορκιῶν τῆς 17 ἢ 19 ἑκατονταετηρίδος. Ὅπωσδήποτε, θὰ ἐχαίρομεν βλέποντες καὶ τὸν μιναρὸν καὶ τὸν πύργον λαλοῦντας περὶ χρόνων παρωχημένων. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἐλευθερὰ ἢ κυριαρχία Φράγκων καὶ Τούρκων παρῆλθε δὲν πρέπει ὁμοίως νὰ ἐξαλειφθῶσι καὶ τὰ μνημεῖα τῆς φραγκοκρατίας καὶ τῆς τουρκοκρατίας. Ἰψηλότερον αἰσθημα ἐθνικὸν ὄφειλε νὰ τὰ φυλάττη καὶ περιθάλη ὡς τρόπαια νίκης. Ὅπωσδήποτε, ἄνδρες αὐτοκαλούμενοι λόγιοι, δὲν πρέπει νὰ συντελώσιν εἰς τοιαῦτα ἔργα καταστροφῆς. Τὸ ὄνομα τοῦ Μοροζίνης εἶναι παρ' ἀξίαν ἐπικατάρατον, διότι κατέστρεψε τὸν Παρθενῶνα ἐν πολεμικῇ πράξει, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτηρῇ. Βαρύτερα εὐθύνη ἀπόκειται εἰς τοὺς καταστρέψαντας ἐκ προμελέτης τὸν πύργον τοῦ δουκὸς. Ἐπὶ τοῦτου κυρίως ἐφραμύεται ἡ τοῦ Βύρωνος ρήτρα κατὰ τοῦ Προστράτου καὶ τοῦ Ἑλγίνου.

ΕΛΟΥΑΡΔΟΣ ΦΡΗΜΑΝ.

Ο ΑΠΟΔΩΑΣ ΒΙΟΣ

ὑπὸ ΕΡΜΑΝΝΟΥ ΔΟΥΝΤΖΗ (συν. ὄρα φύλ. ε.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Ἡ Ἀπογοήτευσις.

Σκολιά συστοιχία ὑψικῶμων πλατάνων περιεκύκλου προάστειόν τι τῆς πόλεως, παρακολουθοῦσα τὴν κάμπην τῶν τειχῶν. Τὰ δένδρα ἀποφυλισμένα, παρίστανον πένθιμον θέαν, εἰς δὲ τὴν πλατεῖαν τάφρον, ἧτις ἀνωρύσσετο πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς ὁδοῦ, ἐστίλθε τὸ πεπηγὸς ὕδωρ, καὶ κάτωχρος ὑπέλαμπεν ὁ ἥλιος συγκιρῶν ἀμυδρῶς τὸν κρυερόν του χειμῶνος ἀέρα. Εἰς τὸν μονήρη τοῦτον τόπον, ὃν σπανίως διήρχετο διαβάτης, εὐηρεστεῖτο νὰ περιπατῇ ὁ Εὐγένιος, ὅπως μονάζῃ μετὰ τῶν συλλογισμῶν του. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἐκκλησιδίον, ἐκ δὲ τῶν δύο σιδηροφράκτων φεγγιτῶν, δι' ὧν περιεβάλλετο ἑκατέρω τῶν πλευρῶν τῆς θύρας, ἐφαίνετο ἐξωγραφημένος ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ὁ Χριστὸς, καθ' ἣν στιγμήν ἰκέτευε τὸν Πατέρα ἵνα ἀπομακρῶνῃ ἀπ' αὐτοῦ τὸ ποτήριον ὅπερ ἄγγελός τις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῷ δεικνύει.—Εἶναι λοιπὸν τοσοῦτον ἐπώδυνος ὁ θάνατος, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Εὐγένιος, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ Θεότης νὰ φρίξῃ πρὸ αὐτοῦ!—Ἀλλ' ἀνδρική ἀπόφασις καὶ ἀ-

Κλειώ.

κλόνητος χείρ καταφέρουσι τὴν πληγὴν, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἀφιχνουῖμαι ἐκεῖ, ὅπου πάντες, τίς πρῶτον, τίς ὕσιρον, βαδίζοντες διαφόρους ἀτραπούς, καταντῶσιν ἐπὶ τέλους καὶ συναντῶσι τοὺς λοιπούς. — Συνειθισμένος ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς παρουσίας ζωῆς, ἀποβαίνει λίαν νοθρός καὶ πολλάκις ἐνεκὰ δειλίας φοβείται νὰ μεταβάλῃ τὸ χεῖρον πρὸς τὸ βέλτιον. Αἰσθάνεσαι ὅτι ὁ θάνατος σὲ ἀφῆρπασεν ἐκ τῆς κήλης, καὶ ὅτι ἤδη ἐνέπηξ βαθέως τοὺς ὀνυχάς σου εἰς τὰς σάρκας σου, ὅτι σοὶ συντρίβει τὰ ὄστα καὶ σπῆ ἀποσπᾷ τὴν καρδίαν πρὸς τὴν λοιπὴν ἀτενίζεις εἰσέτι στένων πρὸς τὸ χοικόν σου σκῆνωμα, καὶ ἐπικαλεῖσαι τὸ ἔλαος μίᾳ στιγμῆς; — Ἀφ' ἧς ὁ θάνατος εἶναι ἀναπόφευκτος, θέλω νὰ τελευτήσω ἐν καιρῷ εὐθέτω, ἔμπλεος ζωῆς, καὶ οὐχὶ ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν περιπλανηθῶ ὡς πτώμα κινούμενον μεταξὺ ζώντων. — Κατὰ τινὰ εὐδὴν ἐσπέραν, σὺ Ἀδελίνα, φέρουσα τὴν φόρμιγγα ἀνά χεῖρας, καὶ καθημένη ἐπὶ τοῦ ἐξώστου θέλεις φαιδρῶναι τὸν οὐρανὸν διὰ τῶν γλυκυφώνων μελωδημάτων σου; καὶ ἰδοὺ καθ' ἑδὸν ἡ συρρὴ ὀλίγων ἀνθρώπων, πράγμα τι μέλαν καὶ ἐπίμυκτος, ἀπαγόμενον ὑπὸ μαυροφύρων τινῶν μορφῶν, καὶ ὀλίγα φῶτα μετὰ σπουδάζοντος καὶ βραγχοφώνου ἱερέως ὅστις προκηγείται τῆς ἐπισηδαίου πομπῆς. — Σὺ τότε βάλλεις κρυυγὴν, κρυυγὴν προερχομένην ἐκ τῶν μυθίων σπλάγγχνων σου σπαραττομένην ὑπὸ τῆς ὀδύνης, καὶ ἡ κρυυγὴ αὕτη ἀντιχεῖ διὰ τοῦ πυκνοῦ σκότους, ὡς τὸ τελευταῖον ἐρωτύλον ἄσμα. — Εὐάρεστον καθίσταται νὰ ἀναπνέωμεν τὴν γλυκίστην ταύτην τῆς ζωῆς αὐρανὸν, οὐχὶ ὅμως τὴν τῆς σκοτεινῆς καὶ ζοφερᾶς ζωῆς ἢ φοβουῖμαι, ἀλλ' ἐκείνης τὴν ὁποῖαν σὺ μόνη, ἢ γύναι δύνασαι νὰ μοὶ δωρήσῃς, σὺ εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Παντοδύναμος ἐνεφύσησεν τὴν πνοήν, ἐκ τῆς ὁποίας ποτὲ ἐξωσποιοῖθῃ ὁ χοῦς, πρὸς ἕν ἠμειδίασεν εὐαρεστούμενος ὁ Παράδεισος. — Οὕτω διαλογιζόμενος, καὶ τὸν νοῦν ἔχων βεθυθισμένον εἰς τοιαύτας φαντασιοκοπίαις, βυθίζει βραδέως, καὶ σιωπηλῶς τὸν ἀκολουθεῖ παρά πόδας ὁ γηραιὸς ἀόμματος, χωρὶς νὰ γνωσθῇ παρὰ τοῦ Εὐγενίου, ὅστις ἀφοῦ τέλος ἐνόησεν ὅτι δὲν ἦτο μόνος, καὶ ὅτι εἶχε συνοδὸν τὸν πιστὸν του ἑταῖρον ἀποτεινόμενος αὐτῷ. — Ἐλθέ, φίλε, τῷ λέγει, ὀλίλει, παρρηγήσον με οὐδέποτε ἀπαυθῶ νὰ σὲ ἀκροῶμαι καὶ οὐδέποτε ἀποχωρίζομαι ἀπὸ σοῦ μὴ συνεπαγόμενος μεγάλην παραμυθίαν. Ὁ δὲ γέρον τῷ ἀπεκρίνατο. — Αἰ ὁ ἔρωε! τέκνον μου, ἰδὲ πῶς ἀναρπάζει τὸ νήπιον ἄμα ἐλθὼν εἰς τὸν ἀγνωστον τοῦτον κόσμον! Τὸ βρέφος δὲν βλέπει εἰ μὴ τὸ θαλερὸν τῆς μητρός του μεῖδιμα, καὶ τὸ μεῖδιμα αὐτοῦ εἶναι τὸ πρῶτον τεκμήριον ὅτι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐξανίσταται ὁ ἄνθρωπος. — Ἀσθενὴς καὶ ἄοπλος, ἀνίκανος πρὸς πάντα τὰ ἄλλα, εἶναι ἰκανὸς νὰ ἀγαπᾷ. — Ὁ ἔρωε δεσπάζει ἀπάσης τῆς κτίσεως, ὁ ἔρωε ἔλκει πρὸς μυστηριώδη συνένωσιν τὸ σύμπαν, ἂν δὲ αὐτός πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ εἶναι ἀτελής καὶ ἑλλειμματώδης, παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ παρίσταται ἐν ἀπάσῃ τῇ ἀκροαίᾳ αὐτοῦ φύσει. — Ἐ αὐτοῦχῃς ἐκεῖνος, ὅστις δὲν

ἀπεγοητεύθη εἰς τὸν πρῶτον αὐτοῦ ἔρωτα ὅτις μόνος ἀκούει χαρμωσύνως ἠχοῦσαν τὴν τελευταίαν ὥραν του, ὁ δὲ θάνατος ἐπιφοβὸς πρὸς τοὺς ἄλλους, εἰς αὐτὸν εἶναι προσφιλὴς καὶ εὐάρεστος, ἅτε πρόξενος ὢν τελείας ἐνώσεως συντρίβει καὶ καταβάλλει πᾶν τὸ ἐπιπροσθὸν πρὸς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ εὐδαιμονίαν κάλυμα. — Πᾶσον, πᾶσον, ἀναθῶ ὁ Εὐγένιος, ἀποσπόμενος ἐκ τῆς ἀγκαλῆς τοῦ γέροντος καὶ εἰσχωρῶν εἰς τὴν δειροστοιχίαν, ὅτε ἄμαξά τις διέρχεται ἐκεῖθεν. Ὁ Εὐγένιος προσαγορεύεται ὑπὸ τινος, ἐνοήσας δὲ τίς τὸν ἀπῆλθον τὸν χειρτισμὸν, κριαπρῶνθεῖς καὶ ἀποβαλὼν πᾶσαν κατήφειαν, μετ' ἀπλέτου χερμονῆς ἀνακράζει. — Ἡ Ἀδελίνα μὲ ἀγαπᾷ. — Ἡ Ἀδελίνα νυμφεύεται, ψιθυρίζει τις ὀπισθεν τοῦ, οὗτος δὲ εἰς τὸ ἀκουσμα τῶν δυσουίωνων λέξεων, στρέφεται κενωδῶς καὶ δρᾷται τὸν ἐκφωνήσαντα αὐτάς; ἀλλὰ βλέπων ὅτι οὗτος ἦτον ὁ Δὸν Ἰανουάριος, τὸν ἀποθεῖ μετ' ἀγανακτικῆς. Ὁ ἱερεὺς κεχνητός, ἄφωνος καὶ ἐκπληκτικὸς, ἔττατο θεωρῶν, προστρίβων τὸν ἕνεκα τῆς σιθιραῆς θλίψεως, ἢ τῷ ἐπέφερον ὁ παράφρων ἐκεῖνος, ἀλγοῦντα βραχίονα Ὁ πέπλος κατέπεσεν, ἡ ἀπάτη ἐξέλιπεν, ἡ δὲ πικρὰ ἀπογοήτευσις ἐπέχεε τὸ δειλητήριον τῆς ἐπὶ τῆς διαπύρου ἐκείνης ψυχῆς! Ἡ Ἀδελίνα νυμφεύεται; ἐρωτᾷ ὁ νεανίας, συγκεντρῶν μετ' ἄκρας ἀγωνίας ὅλην τὴν ἐνδύναμιν τῆς καρδίας του. — Βεβήκιως, ὅταν παρουσιασθῆται καλὴ τις εὐκαιρία θὰ ἦτο ἄφρων ὁ ἀποποιούμενος αὐτήν, ὑπολαμβάνει ὁ Δὸν Ἰανουάριος. — Καλὴ εὐκαιρία; λέγει ὁ Εὐγένιος, ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ ἀποποιούμαστράπτει ἡ ὀργή. — Δὲν εἶναι ἄρα γε ὁ Μικρὸν Ν. Ν. πλούσιος, εὐγενής, ὄριμος τὴν ἡλικίαν, πλὴν. . . καὶ ἐνταῦθα εἰσήγγισεν ὁ αἰδελπισμῶτατος καὶ διέκοψε κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν ἀνάπτυξιν τὰς φιλοσοφικὰς σκέψεις του καθὼς διωρῶν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Εὐγενίου τὰ προμηνύματα τῆς καταγίδος ἧτις ἐμελλε νὰ ἐκραγῇ. Ὅθεν ἀπισθῶχῶρης περισκεμμένως δύο βήματα, ἕνας ἦεν ἐλεύθερος ἐν περιπτώσει ὑποχωρήσεως. — Ἦδη ἐξεγείρομαι τοῦ μακροῦ ὕπνου μου! Ἐπέστη ἡ στιγμή. . . ἡ ζωὴ αὕτη ἦν θὰ ἦτο εὐκτατὸν νὰ καταπαύσω ἂν τὴν λειώση ἄπαξ διὰ παντός. . . Ἰδοὺ ὁ ἐπιτάφιος λίθος ἀνεγείρεται αὐτόματος; εἶναι ἀποκεκαλυμμένος ὁ τάφος καὶ ἀνοικτὴ ἡ εἰσοδος. Πάτερ μου κείσαι αὐτόθι καὶ με καλεῖς. Ἀνοῖζόν μοι δι' εὐσπλαγγχίαν τοὺς βραχίονας, πρὸς σὲ σπεύδει τὸ δύστηνον τέκνον σου. . . Εἶχε ἤδη ἀνασύρει ὁ φρενῆρης τὸ ἐγχειρίδιον ὅπερ ἐκράτει κεικρυμένον ὑπὸ τὸν μανδύαν του, ἀλλ' ὁ γέρον ὅστις ἐπρομάντευσε τὸν θηριώδη σκοπὸν του, ἀνεχαίτισε τὴν χεῖρά του, καὶ ὁ νεανίας ἔπεσε λειπόμενος εἰς τὰς ἀγκαλάς του. Ἐπιστρέφει ἡ ἄμαξά, ὁ ἡνίοχος βραδύνει τὸ βῆμα τῶν ἵππων του ὅπως ἰκανοποιήσῃ τὴν περιέργειαν δύο γυναικῶν, αἵτινες προέβαινον τοῦ θυρέτου, ἐπιθυμοῦσαι νὰ μάθωσι τὸ αἷτιον τῆς θορυβώδους ἐκείνης συναθροίσεως. — Παλαίπωρε νέε! ἀναφώνει ἡ μία ἐξ αὐτῶν, ἧτις ἦτο ἡ Ἀντωνιέττα, ἡ δὲ ἑτέρα ὠχρεῖ ἐνοήσασα

τὰ διατρέχοντα ἐκ τῶν νεμάτων τοῦ Δὸν Ἰανουαρίου. Ὁ Εὐγένιος ἐν τούτοις ἀνανήθει ἐκ τῆς λειποθυμίας καὶ ἐμφανίζεται ἐνώπιόν του ἡ πολυέραστος γυνὴ, ὡς ἡ τελευταία τοῦ φωτός ἀκτὶς λάμπει εἰς τὰ θαλερὰ τοῦ ἐτοιμοθανοῦς ὄμματα. — Ἀδελίνα! ἀνακράζει μετὰ στεναγμοῦ, ὄχι πλέον Ἀδελίνα, ἀλλὰ Μικρὸν Ν. Ν. — Ὅθι ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ προσκαλέσωμεν τινὰ ἱατρὸν ὅπως τὸν ἐξετάσῃ ἔχομεν ἐξοχωτάτους εἰς τὴν πόλιν μας, λέγει ὁ Δὸν Ἰανουάριος χιμπλή τῇ φωνῇ. — Ἐπρεπὴν ὁ ἱατρὸς νὰ γνωρίζῃ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς Παθολογίας, ὅπως ἐφαρμόσῃ τὴν Θεραπευτικὴν, ἀλλὰ φοβουῖμαι μήπως ἐν τῇ φαρμακολογίᾳ τῶν ἡμετέρων Ἀσκληπιαδῶν, δὲν εὐρίσκεται ὁ ἱατρικὸς ἐλέγχος, ὁ ἀναγκαῖον εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. — Οὕτως ἀπεκρίθη πρὸς τὸν ἱερέα ὁ τυφλός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Ἡ Ἀπόγνωσις.

Εἰς τὰς ἐσχάτας τοῦ ὀριζήσαντος ἐποφύριζε τὸ πρῶτον λυκαυγῆς καὶ ἐπέχει διὰ τοῦτον χρώματος τὰς κορυφὰς τῶν παρακειμένων χιονολευκῶν ὄρεων. Ὁ Εὐγένιος τὰς παρειὰς ἐπὶ τῶν χειρῶν στριζὼν καὶ τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων, ἐκάθητο ἐπὶ τινος ἀκρολοφίας, Σύμμικτοι θόρυβοι προσέβαλλον ἐξ ὅλων τῶν πέριξ τὰς ἀκοάς του, ἀλλ' ἀναίσθητος πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς ἐντυπώσεις, ἦτο ὅλος συγκεντρωμένος εἰς τὴν λύπην του ἢ φαντασίαν του ἐξαπτομένη ὑπὸ τῆς ἀπομονώσεως τῆς ψυχῆς, τῷ πρῶτον ἐν ζωρᾷ πρᾶγματικότητι, ὅτι ἄλλοτε εἰς τὰ ζοφερά προαισθηματά του τὸν εἶχε τοσοῦτον σκαιῶς ἀπεικονίσει.

Τετέλειται, ἀνεφώνει μετ' ἀσθενοῦς καὶ τρεμούσης φωνῆς τοσοῦτον εὐδαίμων εἰς τὸ παρελθόν, ἦδη δὲ εἰς τὸν βυθὸν τῆς δυστυχίας! — Ἐγὼ τὴν εἶχον ἀναβιβασεῖ εἰς τὸ ἀπόγειον τῶν διαλογισμῶν μου, τῇ ἐσχλημάτισα ἐν τῷ στήθει μου περιλαμπρῶς ἐνδιαίτημα, ὅπου θεοποιουμένην τὴν ἐλάτρευον. . . τὸ εἶδωλον κατεκρημνίσθη, καὶ μετ' αὐτοῦ συγκατέπεσεν ἡ λατρεία τοῦ ἀκραιφνεστέρου ἔρωτος! . . . Ἀπιστος! εἰς βραδείην μετάνοιαν θέλει διανοιχθῆ ποτε ἡ καρδία σου, ἀλλὰ μάτην θὰ ἀναζητήσῃς τοὺς παλμούς ἐκείνους, αἵτινες ἐξωποιοῦν τὸν ἔρωτά μου. Τὰ χεῖλῃ μου ἐθισμένα εἰς τὸν ἦδὺ ἦχον τοῦ ὀνόματός σου, θέλουσι προσφέρει νὰ μὴν τὸ ὄνομά σου, ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἀντιχῇ θλιβερῶς ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκείνου, ὅν σὺ ἀγνώμων ἀπηξίωσας! Τὸ φίλημα σου, Ἀδελίνα, ὠμοιάζει πρὸς τὸ φίλημα ὅπερ ἀκούσιος οἶκος ἐπιθέτει ἐπὶ τοῦ παγεροῦ στόματος τοῦ θεθενώτος! Διατήρησόν μοι τοῦλάχιστον τὴν μνήμην ἐκείνην, ἢν δὲν ἀρνοῦνται οὐδὲ εἰς τοὺς νεκρούς! ὅταν δὲ ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ νοῦς σου ἀναπέμπῃς εὐχὰς πρὸς τὸν θεὸν, ἐπικαλέσθητι τὴν εἰρήνην ἐπὶ τοῦ δυστήνου τούτου καὶ ἂν αὐτὸς δὲν ὑπάρχῃ, ζήτησον τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν διὰ τὰ καταπατημένα ὄστα του! — Τὸ ἄλγος εἶρε τὴν κρυφίαν ὁδὸν τοῦ κλαυθμοῦ, ἐνῶ δὲ τὰ δάκρυα κατακυλιόντο μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐπὶ τῶν

παρειῶν του, ἐπὶ μᾶλλον ἀνεκουρίζετο ἡ σφοδρὰ τῆς ψυχῆς του ἀθυμία. Ὁ ἥλιος εἶχε ἀνατείλει, ἀλλ' αἵματοβαφής; καὶ τὰ χεῖστα ἀποκρυβείς μεταξὺ τῶν χειμερινῶν νεφῶν, ὡμοιάζει πρὸς ἀπαίσιον μετέωρον. Πόσον εὐάρεστα ἦσαν τὰ ἐρωτικὰ βλέμματά σου! Πόσον ἐνετρυφῶν θεωρῶν σε! ὅτε σὲ ἠτένιζον μετὰ τὴν καρδίαν πεπληρωμένην ὑπὸ σοῦ, ἔστρεφες ἀλλαχοῦ τὸ ἀγγελόμορφον πρόσωπόν σου, ἐγὼ δὲ ἤκουον τὸ κρῖνον ἄσθμα τὸ ἀποπνεὸν ἐκ τῶν χειλέων σου, καὶ ἔδλεπον τὰ νεκρά σου στέρνα ὅτι μὲν ἐξαγκόμενα, δὲ δὲ συστελλόμενα ὑπὸ τῶν καταθλιβόντων αὐτὰ στεναγμῶν. . . ὅτε πάλιν κατανοηθεῖσα ἔστρεφες λάθρα πρὸς με τοὺς ὀφθαλμούς, τότε ἡ ψυχὴ μου ἐκλυθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐπαχθῶν δεσμῶν, ἔτρεχε πρὸς συνάντησιν τῆς ἰδικῆς σου, καὶ μετ' αὐτῆς συνεχέετο ἐν δὲ μόνον, ὡς στήριώδες ὃν ἀπετελεῖτο ἐξ ἀμφοτέρων ἡμῶν, ὅπερ ἡ σθάνετο ἐν μόνον αἰσθημα, ἔπασχεν ἕνα μόνον πόνον καὶ συνεμερίζετο ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πάθος. — Ὁ θεός, ὁ καθορῶν ἡμᾶς ἄνωθεν, ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ ἐνώσει δύο πλασμάτων γεννηθέντων ὅπως καταστήσωσιν ἄλλα εὐαίσθητα, καὶ ἡ πηγὴ πάσης ἀγάπης ἠγάλλετο βλέπουσα ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, τῆς τοσάκις καταρασθείσης καὶ ἀείποτε προσφιλοῦς, ἀποσπῆλοντα σπινθῆρά τινά οὐρανοῦ ἔρωτος. — Ἐνταῦθα εἰσήγγισε, καὶ περιπεσὼν εἰς τὴν προτέραν ἀθυμίαν του ἔμενον ἀκίνητος χωρὶς νὰ μεταβάλῃ μορφήν, ἐξακολούθων δὲ πάντοτε νὰ δακρυρροῖ, μετέβαινε ταχέως ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλον συλλογισμὸν. Πτερόεν Χερουδίμ ἐτέθη πρὸς σφοδρῶν τοῦ ἐπιγεῖου Παράδεισου, καὶ ἀπεδίωξεν ἐξ αὐτοῦ τὸν ἀτυχῆ πρωτόπλαστον ὁ πλανήτης ἐξόριστος ἐπιθύμει τὴν γενέτειραν γῆν, ὅπου διάπυρος πόθος τὸν εἴκλευν ἀκατασκέτως, ἀλλὰ τὸ Χερουδίμ ἐκράδαιεν ἀπειλητικώτερον τὴν ελογίην ρομφαίαν. — Ἀνωρόθη, ἀνέστρεψεν ὑπερηφάνως τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀτενίζων μετ' ἀσθενοῦς βλέμματος τὸν οὐρανόν. . . τὸ αἷμα ἐπάφλασε βιαίως εἰς τὰς ἐξωδασμένας φλέβας του, ἐφρίξαν ἅπασαι αἱ ἱνῆς του καὶ σφοδρῶς ἐπαλλεν ἡ καρδία του ἐν διαμάχῃ πρὸς ἑαυτὸν, ἐν διαμάχῃ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἐν ἀνταρσίᾳ πρὸς τὸ σύμπαν. — Ἐν τῇ σκοτοδινίᾳ τοῦ νοῦς ἐτόλμπεσε διὰ τοῦ θρασείου λογισμοῦ σου, νὰ κατακρημνίσῃς τὸν ὕψιστον ἐκ τοῦ θρόνου του, ὅπως ἀναβιβασῇ σεαυτὸν, ἢ μίαν γυναῖκα; Εἶπέ μοι ἠσθάνθης ἐν τῇ ψυχῇ σου τὴν σφριγῶσαν ῥώμην τιτάνος, ἢ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Ἑωτοφῶρου; ἠσθάνθης ἄρα γε ἀναζέουσαν ἐν σοὶ τὴν ζωὴν τοῦ Σύνπαντος; Ἐπεσσωρεύθησαν ἄρα γε ἐν τῷ στήθει σου δλαὶ αἱ χαρμοναὶ καὶ τὰ δεινὰ τῆς ὑπάρξεως; Ἐκλονίσθησαν οἱ παλμοὶ σου, ὡς αἱ δυνάμεις αἵτινες διατάραττοισι τὴν φύσιν εἰς τὰ ἐγκρατα αὐτῆς; Ὡς γίγασ ἐξῆσας; τὰ λοιπὰ εἶναι σπεδῶν, κόνις, καὶ ἀπὸ τῆς ὕλης. Τώρα πλέον ἤχθη εἰς πέρας ἡ ἀποτρόπαιος σκηνὴ! Εἶμαι μόνος καὶ δὲν θέλω νὰ τὴν ἀγαπῶ πλέον, ὅπως μὴ ἀγαπῶ οὐδένα!

Παρελθὴν ὁ τάλας ὡς θηρίον σφαδάζον καὶ ἐνδότερον ἐμβυθίζον τὴν μάχαιραν ἥτις τὸ διεπέρασε, εἶτα ἐπανκνέμπεται πρὸς τὴν πόλιν, ἀλλὰ διερχόμενος διὰ τινος πλατείας, βλέπει εἰς τὸ μέσον αὐτῆς ἀνδρῶν ἰκρίωμα, ἐφ' οὗ ὑποδοσταζόμενος ὑπὸ δύο δοκῶν ἦτο ἀπρωρημένος πέλεκυς, φεγγοβολῶν ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Δύο ἄνδρες φοβεροὶ τὴν ὄψιν, ἀνυπομόνως περιέμενον εἰς τὴν ἄκραν τῆς ξυλίνης ἀναθάρας τινά, μέλλοντα νὰ ἀναβῆ.

Ὁ ὄχλος συμπυκνοῦται καὶ συνθλίβεται πέριξ, ἐξορῶν μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐκ τῶν πλησίον ὁδῶν. Στρατιῶται ἐριπποὶ φέροντες γυμνά ξίφη διασχίζουσι τὸ πλῆθος, καὶ ἀνοίγουσι δίοδον εἰς τὸ ὄχμα, ἐφ' οὗ κάθεται ἀνὴρ τις ὠχρόλευκος ὡς κηρός, τὰ τρέμοντα χεῖλη τοῦ ὁποίου ὑποτονθούζουσι διακεκομμένας λέξεις. Ἰερῆς τις ἐν τούτοις ἰστάμενος πρὸ αὐτοῦ, τῷ παρουσιάζει ἐσαυρωμένον, ἴσως ὄπως τὸν ἀτενίσῃ καὶ τὸν ἀσπασθῆ. Μετ' οὗ πολὺ ὁ περιδεὴς Εὐγένιος ὅστις εἶχε κτασθῆ κάτωχρος ὡς ὁ κατάδικος ἐκεῖνος, ἤκουσε τὸν τριγμὸν τροχαλίας τινος, εἶτα βερὺν δούπον καὶ μηκλήμην ἀναθρόσκοντα ἐκ τοῦ συνηγμένου πλῆθους ὡσεὶ ἐκ τοῦ στόματος ἑνὸς μόνου ἀγρίου θηρός. Κεφαλή αἱματόφυρτος εἶχεν ἐπιδειχθῆ πρὸς τοὺς κατεπιτομένους θεατάς. Ἀνέφριξεν ὁ Εὐγένιος ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὴν ἀποτρόπαιον θέαν τῆς μορφῆς ἐκείνης καὶ εἶπεν. — Οἰαδῆποτε ὑπῆρξεν ἡ παρελθοῦσα ζωὴ σου, τώρα πλέον ἔληξεν τὰ δεινά σου!

(Τέλος τοῦ 4. μέρους)

A. A. T.

### Η ΚΟΙΛΑΣ ΤΩΝ ΤΕΜΠΩΝ.

Εἶχομεν μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ Τέμπη. Τὸ ὄνομα τοῦτο κοινὸν καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας, ἀποδίδεται κυρίως εἰς τὴν σχηματιζομένην ἐκ τῆς προσεγγίσεως τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης, εἶνε δὲ ἡ μόνη εἴσοδος καὶ ἐξοδος τῆς μεγάλης Θεσσαλικῆς πεδιάδος, ἥτις περικυκλοῦται γύρωθεν ἀπὸ ὄρη. Ὁ Ἀμύντωρ, φίλος μας, ὅστις μᾶς ἐφιλοξένησεν εἰς Ἀρίσσαν μετ' ἄκρας περιποίησεως, ἠθέλησε νὰ μᾶς συνοδεύσῃ. Ἐναυλώσαμεν πλοιαρίον τι, τὴν δὲ πρῶτην εἰσήλθομεν εἰς τὸν Πηνειὸν τῆ ἀ. Ἀγούστου μηνός. Πάραυτα προσέβλαλλον τοὺς ὀφθαλμούς μας πολλαὶ πόλεις ὡς ἡ Φάλαινα, ἡ Γορτύνη, Ἐλάτεια, Μόψιον, Φάραλος καὶ Ὀμόλη ἄλλα μὲν ἐπὶ τῶν ὄχθων κείμεναι τοῦ ποταμοῦ, ἄλλα δὲ ἐπὶ τῶν ἐγγύς ὕψωμάτων. (\*)

(\*) Ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ τῇ μεταξὺ Ὀσσης καὶ Ὀλύμπου κατεχομένη, ἔθα διασφραγίσθη ὁ Πηνειὸς ποταμὸς ὅλην τὴν στενὴν καὶ γραφικὴν ταύτην θέαν τῶν Τεμπῶν, ἐκείνο τὸ πάλαι αἰθῶν μνημονευθεῖσαι πόλεις, ἴσως τὰς πλείους κατέστρεψεν ὁ χρόνος. Σήμερον περὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον κείνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν

Διελθόντες τὸ στόμιον τοῦ Τιτερησίου, τὰ ὕδατα τρυόποιου εἰσὶν ἦττον καθαρὰ ἢ ἐκεῖνα τοῦ Πηνειοῦ, ἀφίχθημεν εἰς τὸ Γόννον, πολύχινον ἀπέχον τῆς Ἀρίσσης ἑκατὸν ἐξήκοντα στάδια, ὅπου ἀφίταμεν τὸ πλοιαρίον μας. Ἐνταῦθεν ἄρχεται ἡ κοιλάς, ὁ δὲ ποταμὸς περιέκλεισται μεταξὺ τοῦ ὄρους Ὀσσα, κειμένου πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ τοῦ Ὀλύμπου πρὸς τὰ ἀριστερά, οὗ τὸ ὕψος εἶνε ὀλίγον τι πλέον τῶν δέκα σταδίων.

Κατὰ τινὰ ἀρχαίαν παρῶδον, σεισμὸς διεἴλε τὰ δύο ὄρη καὶ ἠνέωξε διάβασιν εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Πηνειοῦ, ἅτινα κατεπόντιζον τοὺς ἀγρούς. Ὁ ποταμὸς οὗτος δεχόμενος εἰς τὰ ρεῖθρά του τοὺς μικροτέρους αὐτῷ Τιτερησίον, Ὀνοχοὸν, Πάμισσον καὶ Ἀπιδανόν, ῥέει εἰς ἐπίπεδον ὅπου ὑψοῦται βαθυπρόθεον ἀπὸ τὰς πηγὰς τοῦ ἔως εἰς τοὺς λόφους καὶ τὰ ὄρη, τὰ ὅποια περικυκλοῦσι τὴν ξηρὰν ταύτην. Αἱ πηγὰς τοῦ κατέρχονται ἀπὸ τὰ ὄρη τοῦ Πίνδου, λαμβάνει δὲ ἀνατολικὸν ροὴν πρὸς τὰ Τρίκκαλα. Ἡ πόλις Γόννον, κατέχουσα ἐπίκαιρον θέσιν, εἶνε ἡ κλεῖς τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Μακεδονίας, καθὼς αἱ Θερμοπύλαι ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Φωκίδος. Ἡ ἐξωτερικὴ τῆς χώρας μορφή ἔσχε τῇ μυθολογίᾳ ἀντικειμένην, ὅτι ἐνῶ ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάς κατεκλύζετο ποτὲ ἀπὸ ὕδατος, ὁ Ποσειδῶν ἠνέωξε διὰ τῆς Τριαίνης αὐτοῦ τὴν κοιλάδα, τῶν Τεμπῶν ἀποσπᾶσας τὴν Ὀσσαν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ δώσας ἐλευθερίαν τῶν ὑδάτων δίοδον ἢ κατ' ἄλλην παράδοσιν, τῇ συνεργείᾳ τοῦ Ἡρακλέους, ἐξέφρυσαν τὰ ὕδατα ἐκεῖνα.

Ἡ κοιλάς ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ Νοτιοδυτικὸν μέρος ἕως τοῦ βορειοδυτικοῦ τὸ μὲν μήκος αὐτῆς εἶνε τεσσαράκοντα, τὸ δὲ μεγαλῆτερον αὐτῆς πλάτος δύο ἡμισυ περίπου στάδια· πλὴν ἐνίοτε τὸ πλάτος ἐλαττοῦται πρὸς σημεία, ὧν ἡ ἀπόστασις φαίνεται νὰ ἦνε οὐχὶ πλείοτερον τῶν ἑκατὸν ποδῶν.

Τὰ ὄρη εἰσὶ κεκαλυμμένα ἀπὸ λεύκας, πλατάνους καὶ ἀγριομελίας ἐξαισίου ὠραιότητος· ὑπὸ τοῦς πρόποδας

αἱ εἰς ἀξιολογώτεροι τῆς Θεσσαλίας πόλεις. Ἡ Λάρισα, πρωτεύουσα ταύτης μετ' 50 χιλιάδ. κατοίκους, ἡ Τύρναβον βορειοδυτικῶς ἐκείνης, τὰ Τρίκκαλα Β. ἀνατολικῶς μετ' 20 χιλιάδας, τὰ Μετέωρα, μοναστήρια ὀρθοδόξων μοναχῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἐφ' ὕψηλῶν λόφου, ἡ Φάραλος, (γὺν Φάραλα) περίφημος διὰ τὴν μεταξὺ Ἰουλοῦ Καίσαρος καὶ Πομπηίου συγκροτηθεῖσαν μάχην (48 π. χ.). Ἐγγὺς ταύτης, αἱ Κυνὸς Κεφαλαί, δύο ὕψηλοι λόφοι, ὅπου ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Φλαμίνιος ἐνίκησε τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον. Βαλεστίνον (αἱ πάλαι Φερραὶ) διέστησαν πολύχινον ὡς πατρίς τοῦ πρώτου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, συλλαβόντος τὴν ἰδέαν τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους πρωτομάρτυρος, Ρήγα τοῦ Φερραίου καὶ Ἰάσονος τοῦ Λυκόφρονος, ὅστις προέθετο πρῶτος ἐκ τῶν ἀρχαίων νὰ συμπήξῃ ὅλας τὰς Ἑλλ. πόλεις εἰς ἓν κράτος, κυριαρχήσῃ τῆς ὅλης Ἑλλάδος καὶ καταστρέψῃ τὴν πρὸς ἀνατολὰς περικεῖνην αὐτοκρατορίαν, τοῦ ὁποίου τὰ σχέδια, ὡς γνωστόν, ἐξετέλεσεν ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, ἀφοῦ ἤρξε τῆς Θεσσαλίας ὁλοσχερῶς καὶ κατέστρεψε τὰς Θήβας μετὰ τῆς βοιωτικῆς συμμαχίας. Μακρὰν τῶν Φερρῶν κείνται ὁ Βάλος, ἡ Γορτύνη, Ἀμπελάκια. Ζαγορὰ κατοικοῦμεναι ὑπὸ φιλῆμορῶν Ἑλλήνων.

Σ. τ. Μ.

αὐτῶν ἀναβλύζουσι διζυγεῖς πηγαὶ ὡς ὁ κρύσταλλος· ἐκ δὲ τῶν διαλειμμάτων τῶν ἀποχωριζόντων τὰς κορυφὰς τῶν, διεξέρχεται δροσοβόλος ἀήρ ὃν ἀναπνέει τις μετ' ἐνδομύχου γηθυσούνης. Ὁ ποταμὸς παρουσιάζει σχεδὸν πανταχοῦ γαληνιασθὲν τινὰ πορθμὸν, εἰς πολλὰ δὲ μέρη περιβάλλει νησία ὧν τὴν χλοερύτητα διὰ τῶν νερῶν τοῦ διακωλύει. Σπηλιθῆς, τῶν ὄρεων τὰς πλευρὰς διασχίζουσαι, παντοσείδαι· πόαι πρὸς τὰς δύο ὄχθας τοῦ ποταμοῦ κείμεναι, ἐμφαίνουσι τῆς ἀναπύσεως καὶ τερπώλης τὸ ἄσυλον.

Ἐκεῖνο ὅπερ μᾶς ἐξέπληξε περισσότερο, ἦτον ἀληθῆς τις πρόνοις κατὰ τὴν διανομὴν τῶν καλλωνῶν καὶ διὰ τὸν ὅποιον περιβάλλονταί πανωραῖσμον οἱ μονῆρες ἐκεῖνοι τόποι. Ἀλλαγῶς ἡ τέχνη ἀγωνίζεται τὴν φύσιν νὰ μιμηθῆ· ἐνταῦθα ὅμως θὰ ἐλέγομεν ὅτι ἡ φύσις θέλει νὰ μιμηθῆ τὴν τέχνην. Αἱ ροδοδάφνη καὶ τὰ ποικίλα εἶδη τῶν χαμοδένδρων σχηματίζουσι οἰκοθεῖν ἀνθοσεφεί· κοιτίδας καὶ ἄλση, καὶ συναμιλλῶνται χερσίντω· πρὸς τὰ παρὰ τοῦς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου δάση. Οἱ βράχοι περιβάλλοντα ὑπὸ τάπητος κισσοῦ, καὶ τὰ δένδρα ἐστολισμένα εἰσὶν ὑπὸ φυτῶν, ἅτινα περιελισσόμενα εἰς τὰ ἐκείνων στελέχη, περιπλέκονται μετὰ τοὺς κλάδους τῶν καὶ προσκλίνουσιν εἰς εὐθαλίᾳ ἡμικύκλια καὶ ἀνθοστέρανα. Τὰ πάντα ἐπιτέλους παρουσιάζουσι κατὰ τοὺς ὠραίους ἐκείνους τόπους τὴν μᾶλλον φιλομειδῆ ὠραιότητα. Πανταχόθεν οἱ ὀφθαλμοὶ τέρπονται ἐκ τῆς αὐρας καὶ τῆς ζωηρότητος τῶν ἀνθέων, ἡ δὲ ψυχὴ ἀναλαμβάνει νέον πνεῦμα ζωῆς.

Οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἐντυπώσεις καὶ συναισθήσεις λίαν ζωηράς· κατοικοῦσι θερμὸν κλίμα ὅθεν οὐδεὶς πρέπει νὰ ἐκπλήσσηται διὰ τὴν ὁποίαν δοκιμάζουσι στοργὴν καὶ συγκίνησιν εἰς τὴν θέαν, μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς μαγευτικῆς ταύτης κοιλάδος. Ἐκπλαί οὗτοι θεοροοῦσι καὶ σέβονται τὰ Τέμπη ὡς τὴν χώραν ἐξ ἧς ὁ Ἀπόλλων μετέφερεν εἰς Δελφοὺς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ δάφνην, θαυμάζουσι δὲ αὐτὰ ὡς τὴν ὠραιότεραν θέσιν τῆς πατρίδος τῶν.

Πρὸς τὴν εἰκόνα, ἣν τέως ἐσκιαγράφησα, πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι κατὰ τὸ ἔαρ στυλίνουται καὶ διαποικίλλεται ἅπαντα ἡ κοιλάς ὑπὸ ἀνθέων καὶ ὅτι ἀπειρα σμῆνη πτηνῶν διαχέουσιν ἐκεῖ τὰ κελαδῆματά των, ἅπερ ἡ μοναξία καὶ ἡ τῆς ἐποχῆς ὥρα, ἀποκαθιστῶσι μελωδικώτερα καὶ τρυφερώτερα.

Ἐν τούτοις ἀκολουθεῖμεν βραδέως τὸν δρόμον τοῦ Πηνειοῦ, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ μου, καίτοι ἀποσπώμενοι ὑπὸ πλησμονῆς τερπνωτάτων ἀντικειμένων, ἐπανήρχοντο πάντοτε ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Ὅτε μὲν ἔδλεπον τὰ κύματα τοῦ λαμποβολοῦντα ἀνὰ μέσον τῶν φυλλωμάτων δι' ὧν αἱ ὄχθαι τοῦ ἐπισκιάζονται, ὅτε δὲ, προσπελάζων τῇ παραλλῇ, κατεβώμην τὰ εἰρηνικά ρεῖθρά του, ἅπερ ἐφαίνοντο νὰ μένωσι σιγηλῶς καὶ νὰ ἐξακολουθῶσιν ἄνευ θορύβου καὶ ὄρμητος τὸν δρόμον των. Πρὸς τὸν Ἀμύντωρα, τὸν σύντροφόν μου, ἔλεγον. «Τοιαύτη

εἶνε ἡ εἰκὼν ἀγνῆς καὶ γαληνιασῆς ψυχῆς· αἱ ἀρεταὶ αὐτῆς γεννῶνται ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ἐνεργούσιν ἅπασαι συμφώνως καὶ ἀταράχως. Μένον τὸ δυνεῖον σκότος τῶν ἐλαττωμάτων ἄμαυροὶ καὶ ἄγει αὐτὰς διὰ τῆς καταθλίψεως, τοῦ νὰ ἐκρηγνῶνται εἰς κακίας.» Ὁ Ἀμύντωρ τότε μοὶ ἀπήντησε. «Θέλω νὰ σοὶ δεῖξω τὴν εἰκόνα τῆς φιλοδοξίας καὶ τὰ δλέθρια ἀποτελέσματα ἅπερ παράγει». Τότε μὲ ὠδήγησε πρὸς τὴν τῶν στενωμάτων τοῦ ὄρους Ὀσσα, ὅπου εἰκάζεται ὅτι συνεκροτήθη ἡ μάχη τῶν Γιγάντων κατὰ τῶν θεῶν. Ἐκεῖ χεῖμαρρος ὀρμητικώτατος κατακρημνίζεται ἐπὶ παραγγώδους κοιτίδος, ἣν κλονίζει διὰ τῆς βιαίας πτώσεώς του. Ἀφίχθημεν εἰς τόπον, ὅπου τὰ ὕδατα τοῦ σφοδρῶς συνθλιβόμενα ἐξήτουν νὰ ἐκβιάσωναι διέξοδον. Προσωθοῦντο ταῦτα μανιωδῶς, ἀνυψοῦντο, εἶτα δὲ κατέπιπτον μυκώμενα εἰς βάρθηρον ὀπόθεν ἐξωρμῶντο μανιωδέστερον, ὅπως καταγύωνται εἰς τὸν αἰθέρα καὶ συγκρούονται ἐναντίον ἀλλήλων.

Ἡ ψυχὴ μου κατείχετο ὑπὸ τοῦ θεάματος ἐκείνου, ὅτε δὲ ἤγειρον τοὺς ὀφθαλμούς, εὐρέτην κεκλεισμένους μεταξὺ δύο μελανῶν ὄρεων, ξηρῶν καὶ διαυλακωμένων καθ' ὅλον τὸ ὕψος διὰ θαυτοτάτων ἀβύσσων καὶ φαράγγων. Παρὰ ταῖς κορυφαῖς τῶν νέφη περιεπλανῶντο βραδέως ἀνὰ μέσον τῶν μελανῶν δένδρων ἢ ὑποκρεμώμενα ἕμενον εἰς τοὺς ἀκάρπους κλάδους τῶν κάτωθεν εἶδον τὴν φύσιν κατερειπομένην, ὄρη πιπτωκίτα ἢ κατακερματισμένα ἦσαν τεθαμμένα ἐν τοῖς συντετριμμένοις ὄγκοις των, παρίστων δὲ φοβεροῦς ἀπορρώγας συγκεχυμένους σεσωρευμένους. Ὅποια ἄρα δύναμις συνέτριψε τοὺς κρικοὺς τῶν ὑπερβολικῶν τούτων ὄγκων; Μήπως εἶνε ἡ μανία τοῦ Βορρᾶ; Μήπως ἐγενεῖ ποτε τῆς ὑδρογαίου σφαίρας ἡ ἀνατροπὴ; ἢ τῷ ὄντι ἡ σμερδαλέα ἐκδίκησις τῶν θεῶν κατὰ τῶν Τιτάνων; Ἀγνοῶ ἀλλ' ἐπὶ τέλους εἰς τὴν φρικώδη ταύτην κοιλάδα ὄφειλον νὰ ἔρχωνται οἱ τοῦ κόσμου κατακτιπταί, ἕνα πικρατῆρῶσι τὴν εἰκόνα τῆς ἐρημώσεως δι' ἧς καταθλίβουσι τὴν γῆν.

(ἐκ τοῦ Voyage d' Anacharsis) Δ. Α. ΜΑΡΓΑΡΗΣ.

### Ο ΓΛΑΔΣΤΩΝ ΩΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ

Πρὸ ἐνὸς μηνός ὁ Γλάδστων καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔδωκαν ἐν τῇ ἀγροτικῇ ἐπαύλει των δημοσίαν παράστασιν δεινοδροκοπίας. Χίλιοι πεντακίσοι κύριοι καὶ κυριαί, ἐκ τοῦ φιλελευτέρου κύματος ἐν Βόλτων, εἰσελθόντες εἰς τὸ ἀγροκλήπιόν του, ἐμήνωσαν αὐτῷ ὅτι ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἔδωσι καὶ ἀκούσωσιν ἀγορεύοντα. Ὁ Γλάδστων ἀπεκρίνατο τῇ ἐπιτροπῇ, ὅτι, μετὰ τὸ γεῦμα θὰ ἐνεφανίζετο μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ἕνα κόψη μελίαν, γνωστὸν δένδρον, αὐτῖνος ἐκ τοῦ στερεοῦ τελέχους ἦτο κατεσκευασμένον τὸ δῦρον τοῦ Ἀχιλλέως. Ὀλίγον μετὰ τὴν ἑώραν πατῆρ καὶ υἱός, ἀγροτικὴν φοροῦντες ζολὴν, καὶ βασίζοντες ὅστις

και μεγάλους πελέκεις, ἤλθον και ἔγρησαν ἐνώπιον δένδρου ἔχοντος περιφέρειαν 13 ποδῶν. Ἡ μουσική ἐπαιάνιζεν, αἱ κυρίαὶ ἐψάλλον, τὸ δῆσος ἀντήχει ἐκ τῶν κτυπημάτων τῶν δύο ζυλοκόπων πολιτικῶν, ἐπέτων δὲ κύκλω αἱ παρμασίδες, αἱ συνέλεγον οἱ παρεστῶτες, ἵνα φυλάξωσι κατόπιν ὡς κειμήλια. Ὁ Γλάδστον, διακόψας ὀλίγον τὴν ἐργασίαν πρὸς ἀνάπαυσιν, ἀπεμάξατο τὸν ἰδρώτα ἐκ τοῦ προσώπου· ἐρειδόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ πελέκειος, εἶπε τοῖς ξένοις, ὅτι, ἀντὶ πολιτικοῦ λόγου, ἦν ἐπεθύμουν νὰ ἀκούσωσιν, αὐτὸς προηρθεῖτο μᾶλλον νὰ λαλήσῃ ὀλίγα περὶ τοῦ κατ' ἀγροῦς βίου.—Οἱ νεώτεροι ἐκ τῶν παρεστῶτων, εἶπε, θὰ ἴδωσιν ἐπερχομένην τὴν ὥραν, καθ' ἣν δὲν θὰ ὑπάρχει πλέον μεγάλη και δεινὴ ἀντιθεσις τῶν βιομηχανικῶν πόλεων και τῶν ἀγρῶν, οἷς ταυῶν παρατηρεῖται. Πάντοτε ὁμοῦ θὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ τῆς τόπων πολυαυθρόπων και ὀλιγαυθρόπων. Τὰς μεγάλας πόλεις ἐνοχλοῦσι πρὸ πάντων τρία πράγματα· βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις, και ὄσμαι, σπάνις ὕδατος καθαροῦ και ὑπερβάλλουσα πληθὺς καπνοῦ. Δὲν πιστεύω ὅτι ὁ παντοδύναμος δημιουργὸς ἠθέλησε νὰ ὑπάρχωσι τὰ τρία ταῦτα κακὰ ὅπου συμβιῶσιν μυριάδες ἀνθρώπων. Ἡ ἐπὶ μέρους ἄρισ τῶν κακῶν ἐξήρηται ἀφ' ὑμῶν ἀρκεῖ μόνον νὰ καταπολεμησῆτε τῆς προλήψεως τῶν ἀποστρεφόμενων τὰς καινοτομίας. Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἤκουσα βαθύπλουτον διευθυντὴν χαρτοποιεῖου παραπονούμενον κατὰ τῆς ἐξουσίας, ὅτι ἀπηγόρευσε νὰ ρίπτονται τὰ καθάρματα, τὰ περιτρίμματα και ἄλλα ρυπαρὰ ἀχρήστου χάρτου λείψανα εἰς τὸ ὕδωρ, ἐξ οὗ ἔπινον οἱ πνεύστεροι. Πέρυσιν ὁμοῦ ἔμαθον περ αὐτοῦ ὅτι αἱ ὑποθέσεις του εἶχον βελτιωθῆ' χημικὸς ἀναλύσας τὰ καθάρματα, τῷ ὑπέδειξε πῶς ἠδύνατο νὰ τὰ ἐπωφελήσῃ ἐπικερδέστερον· οὕτω δὲ αὐτὸς μὲν ἐκέκρυψε κατ' ἔτος ἐκ τῆς χρήσεως και τῆς ἐπεξεργασίας τῶν καθαρμάτων 3,000 ἢ 4,000 λίρας· τὰ δὲ ὕδατα τῶν ρυακῶν ἔμενον ἀμόλυντα. Ἡ μὲν ἀνάγκη ἀπεδείχθη πάλιν μήτηρ τῆς τέχνης, ὁ δὲ θεῖος νόμος ἐπενήλθεν εἰς τὸ παλαιὸν κύρος του. Τὸ Λονδῖνον ἔχει ὡς γινώσκετε, περὶ τὰ 4, 000, 000 κατοίκων ἐν τῇ δυτικῇ αὐτοῦ πολυαυθροποτέρῃ γωνίᾳ διατρίβω και ἐγὼ ἀπὸ 46 ἐτῶν· σήμερον δὲ, ὡσάντις ἀνοίγω τὰ παράθυρά μου, ἀναπνεύω αἶρα καθαρώτερον ἢ τὸ πρόσθεν, διότι ἡ νομοθεσία ἀπηγόρευσε τὴν αὐθαίρετον και ἀσῶτον γέννησιν τοῦ καπνοῦ, διέταξε δὲ τὴν ἀνεγερσιν κτιρίων ἵνα τὸν ἀπορροφῶσιν. Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον τοῦτον ἵνα τερπνῆται ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῷ. Δὲν λέγω ὅτι τὸν ἐδημιούργησε πάντῃ ἀμέτοχον θλίψεων και πειρασμῶν· κῦδοκῆσεν ὁμοῦ νὰ καταστῇ ἡμῖν εὐάρεστος ἢ φυσικὴ ἢ μῶν ὑπαρξίς. Ὁ ἀήρ, ὁ ἥλιος, τὸ στερέωμα, τὰ δένδρα, ὁ χόρτος οἱ ρύακες, πάντα εἶνε τερπνά· ἀλλ' ἡμεῖς τὰ μολύνομεν και φθειρομεν. Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ ἀποδειξώμεν τὴν πόλιν τοσοῦτον τερπνὴν, ὅσον ὁ Θεὸς ἀπέδειξε τοῦ ἀγροῦς· δυνάμεθα ὁμοῦ νὰ ρυθμίσωμεν τὰ πράγματα οὕτω, ὥστε ἡ τοῦ ἀνθρώπου χεὶρ νὰ μὴ μολύνῃ μηδὲ φθεῖρῃ ὅσα τερπνὰ ἐν αὐταῖς ἐχορήγησεν ἡμῖν ἡ Θεοῦ Πρόνοια.—Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπανέλαβε ζωηρό-

τερον τὴν ἐργασίαν, ἄχρις οὗ ὑπὸ τῶν κτυπημάτων του κατέπεσεν ἡ οὐρανομήκης μελία!

ΑΝΘΟΛΟΓΙΣΜΗ.

\* \* Ὁ ἀδολος πατριωτισμὸς οὐδὲν ἕτερον ἐστὶν ἢ ἡ λεπτοτάτη φιλοτιμία τῆς καρδίας· ἡ δὲ φιλοτιμία αὕτη οὐδὲν ἕτερον ἢ ὁ ἀνώτερος βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ.

\* \* Πληρώνομεν ἀπὸ ὅλου ἀδρότερον τοῦ καταστρέφοντας ἡμᾶς στρατηγούς· τοῦ ἀπατῶντα ἡμᾶς πολιτικούς· τοῦ διασκεδάζοντα ἡμᾶς αἰδοῦς και μουσικούς, ἤτιον δὲ πάντων τοῦ διδισκάλου· ἡμῶν.

\* \* Οἱ πόλεμοι θὰ διαρκέσωσιν ἐν ὄσω οἱ ἀνθρώποι ἔχουσι τὴν μορίαν νὰ φονεῖωσι τοῦς θαυμάζοντα αὐτούς.

\* \* Τὸ κάλλος εἶνε οὐράνιον ἀλθῶς, ὅταν ἐπισκομῇ αὐτὸ ἡ ἀφέλεια, και οὐδὲν ἀξιολάτρευτον ὅσον ἡ περιλαμπὴς ἀθωότης, ὅταν φέρῃ ἀναχειρας τὴν κλεῖδα τοῦ παραδείσου ἐν ἀγνοίᾳ τῆς. (Οὐγγῶ)

\* \* Μόνη ἡ ἀρετὴ και νεκρὸν τὸν ἑαυτῆς ἐργάτην κοσμεῖ και ἐπέκεινα τοῦ τάφου παρακολουθεῖσα τοῦτον ἐπιλαμπρύνει. (Οἰκονόμος)

ᾠΔΙΣ ΚΑΙ ΚΑΡΑ

Ἦτανε ὁροσοτόλιστη  
 Ἀυγὴ χαριτωμένη,  
 'Ποῦ μὴ παρθένᾳ ἀγγελικῇ,  
 Δέκα χρόνων τραναφυλλιά,  
 Ἄκλουθησε τὸ θάνατο  
 Ἄθῶα ἀπατημένη.

Ὁ ζέφυρος· παιγνίδις  
 Φιλῶνας τῇ μικροῦλα,  
 Ποῦ ἔσκιψε 'ς τὴ λαγκαδιὰ  
 Νὰ σώσῃ ἀπὸ τὴν ἀγκαθιά  
 Ἐνὸς πουλιοῦ χυσοσφτερου  
 Τὴν ἀπαλὴ φωλοῦλα.

Ἄκουε τὸ χαροφύσημα  
 Γλιστρά, τρέμει φωνάζει,  
 —Μάννα, μαννοῦλά μου γλυκειά,  
 Καὶ ἡ ἀθῶα τῆς παρθενιά  
 Βλέπει τὸ χάρο, σκιάζεται,  
 'Ποῦ τὴν φθινοκοιτάζει.

Ἦ' ἀδελφί το μικρότερο  
 ὄρνηε μ' ἀπελπισία,  
 Τῇ μάννα του κ' ἐκεῖο καλεῖ,  
 Κ' ἡ μάννα τρέγει 'σάν τρελλῇ  
 —Ἡ μικρῇ, κραζει, ἐγάθηκε!  
 Βοήθεια Παναγία! . . .

Θυματουργεῖ τὸ δάκρυ τῆς  
 Ἦ' ὁ οὐρανὸς τὸ θέλει  
 Ὅταν κοιτᾷ ἀπ' τὴν καρδιά,  
 Κ' ἀκούει ἡ μάννα μίᾳ λλιά,  
 —Λίγο τὸ χέρι ἐχτύπησα,  
 Σοῦ φέρνω ἕνα γαρδελί.

Ἐγλιστρεῖσα, μὰ ἐσκάλωσα  
 Ἀπάνου σὲ μίᾳ φτέρῃ  
 Κ' ἐσώθηκα εἰς τὴ στιγμή,  
 Ἦ' ἀκούει ἡ μάννα μίᾳ λλιά,  
 Ἦ' ἀκούει ἡ μάννα μίᾳ λλιά,  
 Ἦ' ἀκούει ἡ μάννα μίᾳ λλιά,  
 Ἦ' ἀκούει ἡ μάννα μίᾳ λλιά,  
 Καὶ μοῦπισσε τὸ χέρι.

Χάρις τὸ φωτίκι μου,  
 Μαννοῦλα, εἰς τὴ κυρά μας,  
 Καὶ ἀναφέ τῆς οὐο κεριά  
 Εἶν' ἡ γλυκειά μας συντροφιά  
 Στὸ φτωχικὸ καλόκι μας,  
 Στὸ πόνο, εἰς τὴ χαρά μας.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΚΑΥΟΚΕΦΛΑΟΣ

Ἀύσις προβλήματος.

Ὁ μὲν πρῶτος ἔλαβε 3 1/2 και 1/2 μῆλον, ὁ δὲ δεύτερος 4 1/2 και 1/2 και ὁ τρίτος 4 1/2 και 1/2, τὸ ὅλον ἐπὶ τὰ ε